

Izvještavanje o ulasku Republike Hrvatske u eurozonu i Schengensko područje u središnjem Dnevniku HRT-a

Ivkošić, Toni

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:867926>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-15**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Toni Ivkošić

**IZVJEŠTAVANJE O ULASKU REPUBLIKE
HRVATSKE U EUROZONU I
SCHENGENSKO PODRUČJE U
SREDIŠNJEM DNEVNIKU HRT-A**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA KOMUNIKOLOGIJU

TONI IVKOŠIĆ

**IZVJEŠTAVANJE O ULASKU REPUBLIKE
HRVATSKE U EUROZONU I
SCHENGENSKO PODRUČJE U
SREDIŠNJEM DNEVNIKU HRT-A**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: izv. prof. dr. sc. Vine Mihaljević

Sumentorica: Petra Begović, mag. comm.

Zagreb, 2023.

SAŽETAK

Ulazak Republike Hrvatske u eurozonu i Schengensko područje bio je značajan događaj za našu zemlju te su ti procesi trajali nekoliko godina, od samog ulaska Hrvatske u Europsku uniju. Javni servis Hrvatska radiotelevizija (HRT) pratio je sav ovaj proces te je važan čimbenik u izvještavanju glede hrvatske medijske scene. Upravo iz tog razloga odabrali smo HRT-ovo izvještavanje o ulasku Republike Hrvatske u ove dvije europske asocijacije, odnosno izvještavanje o svemu ovome u središnjoj informativnoj emisiji „Dnevnik“. Prije svega smo se osvrnuli na teorijski dio o samoj Europskoj uniji, iz koje proizlaze ideje o eurozoni i Schengenu te je ona svojevrsni temelj za ta dva geopolitička i ekonomska kruga na koja smo se potom detaljnije osvrnuli uz objašnjavanje same kronologije događaja. Uslijedile su medijske teorije o agenda settingu i framingu koje smo povezali s istraživanjem koje smo napravili. Koristili smo analizu sadržaja kako bismo kvantitativno i kvalitativno obradili sadržaje o odabranim temama u odabranom razdoblju.

Svrha ovog rada jest analizirati i zaključiti kako su ova dva događaja utjecala na izvještavanje medija te proučiti u kojem dijelu središnje informativne emisije su materijali o njima bili prikazani, kao i kolika minutaža u određenim emisijama im je posvećena, kao i na koji način je izvještavano o njima, odnosno u kojem su svjetlu predstavljeni hrvatskoj javnosti.

Ključne riječi: Hrvatska, Europska unija, eurozona, Schengensko područje, mediji, HRT

SUMMARY

The entry of the Republic of Croatia into the eurozone and the Schengen area was a significant event for our country, and these processes lasted for several years since Croatia's entry into the European Union. The public service Croatian Radiotelevision (HRT) followed this entire process and is an important factor in reporting on the Croatian media scene. It is precisely for this reason that we chose HRT's coverage of the Republic of Croatia's entry into these two associations, that is, coverage of all this in the central news program "Dnevnik". First, we looked at the theoretical part about the European Union itself, from which the ideas about the Eurozone and Schengen arise, and it is a kind of foundation for those two geopolitical and economic circles, which we then looked at in more detail, explaining the chronology of events. This was followed by media theories about agenda setting and framing, which we connected with the research we did. We used content analysis to process content quantitatively and qualitatively on selected topics in a selected period.

The purpose of this work is to analyse and conclude how these two events influenced the media reporting, and to study in which part of the central information program the materials about them were shown, as well as how much minutes in certain programs were devoted to them, as well as in what way they reported on them, that is, in which light they are presented to the Croatian public.

Keywords: Croatia, European Union, eurozone, Schengen area, media, HRT

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Europska unija	2
2.1. Nastanak EU	2
2.2. Hrvatska u Europskoj uniji	4
3. Euro kao valuta	4
3.1. Prednosti i izazovi eura	6
3.2. Ulazak Republike Hrvatske u eurozonu (prednosti i izazovi)	7
4. Schengensko područje – prostor slobodnog kretanja.....	9
4.1. Prednosti i izazovi Schengenskog područja	10
4.2. Ulazak Republike Hrvatske u Schengensko područje (prednosti i nedostaci)	11
5. Medijske teorije: Agenda setting i Framing	13
5.1. Agenda setting.....	13
5.2. Framing.....	16
6. Metodologija istraživanja.....	18
7. Istraživanje i rezultati.....	19
7.1. Analiza sadržaja.....	19
8. Rasprava.....	42
9. Zaključak.....	44
10. Literatura.....	46

1. Uvod

Uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj te ulazak Hrvatske u Schengensko područje značajni su događaji za hrvatsku državu i društvo u 2022., odnosno 2023. godini. Eurozona i Schengensko područje ključne su integracije za određenu zemlju nakon što postane članicom Europske unije. Hrvatska je postala članicom 2013. godine te je u svojoj desetoj godini članstva ojačala svoje europske integracije učlanjenjem u eurozonu i Schengensko područje. Premijer Andrej Plenković je na dan učlanjenja 1. siječnja 2023. istaknuo da je Hrvatska jedina zemlja koja je u ove dvije asocijacije ušla na isti dan te da je postala jedna od 15 zemalja koje su istovremeno u eurozoni, Schengenskom području i NATO savezu (Večernji list, 2023). Eurozona je zajednička monetarna unija 20 članica Europske unije i boravak u njoj Hrvatskoj, ali i drugim zemljama olakšava poslovanje, potiče gospodarske i turističke aktivnosti itd. (Službena stranica Vlade Republike Hrvatske, 2023) Schengensko područje je najveće područje bez granica na svijetu. Hrvatska je ulaskom u to područje ukinula sve granične prijelaze sa Slovenijom i Mađarskom. (Dnevnik.hr, 2023)

Mediji su imali važnu ulogu u informiranju javnosti o uvođenju eura u Republici Hrvatskoj kao i njezinom ulasku u Schengensko područje. U ovom diplomskom radu teorijski ćemo prikazati pojam Europske unije i najvažnije pojmove vezane uz EU kako bismo mogli uokviriti i utvrditi pojmove eurozonu i Schengensko područje s obzirom da je Europska unija temelj ulaska država u eurozonu i Schengensko područje. Navest ćemo glavne karakteristike ovih dviju zajednica te pojasniti kako im se pristupa i postaje članicom. Teorijski ćemo obrazložiti teorije *agenda settinga* i *framinga* kako bismo istaknuli bitnost redoslijeda vijesti u medijima te tumačenje tih vijesti od strane medija. Uslijedit će istraživanje izvještavanja javnog servisa Republike Hrvatske o ulasku Hrvatske u eurozonu i Schengensko područje u središnjoj informativnoj emisiji Dnevnik, kako bismo utvrdili kako je javni servis propratio ove događaje za Hrvatsku. Istraživanje će se sastojati od kvantitativne i kvalitativne analize sadržaja. Na koncu ćemo opisati i prezentirati dobivene rezultate te ih pojasniti kroz raspravu i zaključak.

2. Europska unija

Ideju o osnivanju i samom nastanku Europske unije (EU) detaljno je opisala Lojić (2018) koja tvrdi kako ideja o povezivanju europskih naroda seže još iz vremena Rimskog Carstva. Navodi da je posebno pogodno ozračje za osnivanje jedinstvene europske zajednice bilo razdoblje nakon Drugog svjetskog rata jer se vjerovalo da to može otkloniti opasnost od ponovnih ratova između europskih zemalja.

Šaranović (2015) piše da su „očevi-osnivači“ europske zajednice Robert Schuman, Alcide De Gasperi i Konrad Adenauer koji su govorili da je svim europskim zemljama temelj kršćanstvo i da je europsko ujedinjenje važno za očuvanje zapadne i kršćanske civilizacije. Schuman je 1950. godine predložio stvaranje Europske zajednice za ugljen i čelik što je prihvaćeno Pariškim ugovorom sljedeće godine. Htjelo se osnovati zajedničko tržište ugljena i čelika, a isto tako i spriječiti mogući četvrti francusko-njemački oružani sukob. (Rudolf, Vrdoljak, 2005).

Kao ekonomske motive Lojić (2018) ističe ideju horizontalne tržišne integracije koja bi osigurala veću proizvodnju i samim tim bolji životni standard te političku moć. Zbog Drugog svjetskog rata europsko gospodarstvo bilo je razoreno. Značajno se oporavilo tzv. Marshallovim planom ili Planom europske obnove koji je pomogao zemljama zapadne Europe izdašnjim novčanim sredstvima. Bio je to jedan od poticaja za ujedinjavanje Europe, počevši od Europske zajednice za ugljen i čelik preko Europske ekonomske zajednice, Europske zajednice za atomsku energiju, Europske zajednice, pa sve do Europske unije kakvu poznajemo u današnjem obliku.

2.1. Nastanak EU

Lojić (2018) spominje Ugovor o Europskoj uniji kao ključan čimbenik za stvaranje EU u današnjem smislu. Potpisan je u Maastrichtu 7. veljače 1992., a počeo je vrijediti 1. studenog 1993. Tada je usuglašena unija država članica: „... institucionalizirana je suradnja u vanjskoj i sigurnosnoj politici te u unutrašnjim poslovima i pravosuđu; određen je princip fleksibilnosti, odnosno nagoviješten mehanizam bliže suradnje država članica; uvedeno je unijsko građanstvo; institucionaliziran je Europski savjet; utvrđen je Komitet regija; ustanovljen je zajednički pučki pravobranitelj; proširena je i produbljena djelatnost zajednice u prostorima obrazovanja, kulture, javnog zdravstva; uveden je postupak samoodlučivanja u kojem Europski parlament stječe prominentniju ulogu; proširen je domašaj postupka davanja suglasnosti.” (Lojić, 2018: 225). Lojić (2018) navodi kako je Europska unija sastavljena od triju stupova:

zajedničkog segmenta, vanjske politike i sigurnosti te pravosuđa i unutarnjih poslova. Njezina struktura definirana je na sljedeći način: „u monetarnim odnosima, poljoprivredi, trgovini i zaštiti životne sredine, EU funkcionira kao federacija; u socijalnoj i ekonomskoj politici, zaštiti potrošača i unutarnjoj politici kao konfederacija, dok u vanjskoj politici djeluje kao međunarodna organizacija. Masstrichtskim ugovorom dogovorena su prava kretanja i boravka na području Zajednice, aktivno i pasivno izborno pravo, pravo na konzularno-diplomatsku zaštitu, kao i pravo peticije. Osnovno područje na kojem se temelji EU jest jedinstveno tržište. To tržište uključuje carinsku uniju, jedinstvenu valutu i zajedničku politiku u ribarstvu. Dana 29. listopada 2004. donesen je prvi ustav EU koji se sastoji od 324 stranice, četiri dijela s 460 stranica aneksa, 36 protokola i 50 deklaracija, ističe Lojić. Nadalje piše da su osnivači Ustavnog ugovora polazili od premise da Europa posjeduje svoje kulturno, religijsko i humanističko nasljeđe. Ugradili su sva rješenja iz Povelje o temeljnim pravima EU u Ugovor. To znači da su se sačuvala osnovna načela europske integracije koja bi trebala biti smjernica za budućnost. Cilj ovog Ugovora jest poboljšati učinkovitost Europske unije i on predstavlja akt međunarodnog prava, te podliježe ratifikaciji svake države članice. Političke aktivnosti Europske unije uključuju niz sfera, poput zdravstvene politike, ekonomske politike, vanjskih poslova i obrane. Schengenski sporazum ima veliku važnost u osnivanju Europske unije. Potpisan je 14. lipnja 1985. godine između Belgije, Nizozemske, Luksemburga, Njemačke i Francuske. Cilj sporazuma bio je ukinuti prepreke za slobodan promet preko zajedničkih granica i stvoriti područje bez unutarnjih granica, poznato kao "schengensko područje" ili "područje pokriveno schengenskim sporazumom".

Osim ustava iz 2004. Lojić (2018) navodi i Amsterdamski ugovor kao važan korak u oblikovanju institucionalnog i pravnog okvira EU. Potpisan je 2. listopada 1997., a stupio je na snagu 1. svibnja 1999. Bilo je potrebno pronaći prikladna rješenja za preispitivanje strukture Europske unije, proširenje postupka suodlučivanja, poboljšanje odredbi u pravosuđu i unutrašnjim poslovima, te proširenje zajedničke nadležnosti u područjima energije, civilne zaštite i turizma.

Europska unija ima jedinstven institucionalni okvir, koji se neprestano razvija. U sastavu EU-a djeluje sedam europskih institucija, kao i sedam tijela EU-a te više od 30 decentraliziranih agencija raspoređenih po različitim dijelovima EU-a. Sve te institucije zajedno rade na rješavanju pitanja od zajedničkog interesa za EU i njene građane. Četiri glavne institucije zadužene su za donošenje odluka: Europski parlament, Europsko vijeće, Vijeće Europske unije

i Europska komisija. Njihov rad nadopunjuju: Sud Europske unije, Europska središnja banka i Europski revizorski sud (Službena internetska stranica Europske unije).

Trenutne države članice Europske unije su: Austrija, Belgija, Bugarska, Češka, Cipar, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Hrvatska, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Mađarska, Malta, Nizozemska, Njemačka, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Španjolska i Švedska (Službena internetska stranica Europske unije).

2.2. Hrvatska u Europskoj uniji

Republika Hrvatska postala je članicom 1. srpnja 2013. godine. Hrvatska je trebala prihvatiti načela i vrijednosti EU. Neka od glavnih načela su: Ljudsko dostojanstvo, demokracija, sloboda, vladavina prava, jednakost i ljudska prava. Osim prihvaćanja načela, Hrvatska je morala ispuniti određene uvjete kako bi postala državom članicom. “Riječ je o kopenhaškim kriterijima koji uključuju stabilnu demokraciju i vladavinu prava, funkcionalno tržišno gospodarstvo, te prihvaćanje sveukupnog zakonodavstva EU-a, uključujući euro.” (Službena internetska stranica Europske unije).

Proces pristupanja Europskoj uniji kompleksan je i višeslojan proces kroz koji određena zemlja mora proći kako bi se kvalitetno pripremila za ulazak, odnosno priključenje ovako značajnoj zajednici. Hrvatska je imala iznimno delikatnu situaciju što se tiče unutarnjeg stanja zemlje još od Domovinskog rata, Ott (2006) navodi da je upravo zbog Domovinskog rata te brojnih posljedica nakon njega, Hrvatska dobrano zaostajala u odnosima s EU u usporedbi s ostalim zemljama središnje i istočne Europe, prije svega u usporedbi sa Slovenijom i zemljama Višegradske skupine (Poljska, Češka, Slovačka, Mađarska).

Izazovi tijekom procesa ulaska Hrvatske u Europsku uniju redali su se od izručenja ratnih generala Haaškom sudu, pa sve do graničnih sporova sa susjednom Slovenijom, gdje je ta država potraživala određene ustupke za sebe, kako bi Hrvatska mogla ući u Europsku uniju.

3. Euro kao valuta

Ekonomska i monetarna unija već je od kraja 1960-ih bila jedan od najvažnijih ciljeva za Europsku uniju. Takva unija podrazumijeva usklađenost gospodarskih i fiskalnih politika, zajedničku monetarnu politiku te euro kao zajedničku valutu. (Službene internetske stranice Europske unije) Zajednička valuta nudi brojne prednosti: poduzećima je olakšana prekogranična trgovina, gospodarstvo uspješnije, a potrošači imaju raznovrsniji i veći izbor.

Valutna stabilnost koja je postojala u razdoblju neposredno nakon rata nije potrajala i međunarodni nemiri na tržištima valuta doveli su do ugrožavanja zajedničkog sustava cijena poljoprivrednih proizvoda, glavnog stupa Europske ekonomske zajednice. Kasnijim pokušajima postizanja stabilnih deviznih tečajeva na put su stale naftne krize i drugi izazovi. Međutim, uspostavljen je Europski monetarni sustav (EMS) 1979., koji se temelji na sustavu deviznih tečajeva koji su korišteni kako bi se valute držala unutar određenog uskog raspona. Ovaj novi pristup predstavljao je dotad nezabilježenu koordinaciju monetarnih politika zemalja EU-a i uspješno se primjenjivao više od deset godina. Tijekom predsjedništva Jacquesa Delorsa, guverneri središnjih banaka zemalja EU-a sastavili su "Delorovo izvješće" koje je predlagalo uspostavu EMU. U Delorovom izvješću predloženo je trofazno pripremno razdoblje za uspostavu ekonomske i monetarne unije te europodručja, koje bi trajalo od 1990. do 1999. Europski čelnici usvojili su preporuke iz tog izvješća. Europsko vijeće je prihvatilo nove odredbe potrebne za uspostavu monetarne unije u novom ugovoru o Europskoj uniji, koji je donesen na sjednici u Maastrichtu (Nizozemska) u prosincu 1991. Nakon desetogodišnje pripreme, euro je uveden 1. siječnja 1999., pri čemu je prve tri godine bio nevidljiva valuta za računovodstvene potrebe i elektronička plaćanja. Kovanice i novčanice su tek 1. siječnja 2002. uvedene u optjecaj, a u 12 zemalja EU-a napravljena je najveća zamjena valuta u povijesti (Službene internetske stranice Europske unije). "Euro je službeno uveden kao zakonsko sredstvo plaćanja 1. siječnja 2002. godine u jedanaest država, tadašnjih i sadašnjih članica Europske unije. Koristi koje države članice eurozone imaju od jedinstvene valute su: cijene su stabilne i lako ih je usporediti što doprinosi jačanju konkurencije i povećanju obujma trgovine. Stabilna valuta doprinosi stabilnim kamatnim stopama i većim investicijama; smanjenje neizvjesnosti doprinosi i boljoj alokaciji resursa, većoj specijalizaciji i većoj integraciji; smanjuju se troškovi nastali zbog potrebe držanja većih novčanih rezervi u uvjetima neizvjesnosti. Nedostaci jedinstvene valute jesu gubljenje monetarnog suvereniteta i vođenja samostalne ekonomske politike." (Lojić, 2018: 228).

Kada je euro prvi put uveden 1999. kao virtualna valuta, europodručje se sastojalo od 11 od tadašnjih 15 država članica EU-a. Grčka se pridružila 2001., samo godinu dana prije uvođenja gotovog novca, a kasnije su se pridružile Slovenija 2007., Cipar i Malta 2008., Slovačka 2009., Estonija 2011., Latvija 2014., Litva 2015. i Hrvatska 2023. Danas europodručje broji 20 država članica EU-a. (Službena internetska stranica Europske unije)

"Zemlje članice EU-a, osim Danske i Ujedinjenog Kraljevstva i Švedske, imaju obvezu stupiti u ekonomsku i monetarnu uniju (EMU), odnosno „eurozonu“, nakon što ispune maastrichtske

kriterije kojima su definirana precizna financijska pravila. Ti kriteriji propisuju obvezu konsolidiranja javnih financija. Pritom razina deficita ne smije prelaziti 3% BDP-a (osim privremeno i iznimno), a javni dug ne smije biti veći od 60% BDP-a ili se smanjivati prema toj razini zadovoljavajućom dinamikom. Stopa inflacije ne smije biti viša od 1,5% u odnosu na inflaciju u trima državama s najstabilnijim cijenama, a dugoročne kamatne stope ne smiju biti veće od 2% u odnosu na kamatne stope triju zemalja Unije s najnižim kamatnim stopama. Dodatno, nužno je osigurati stabilnost nacionalne valute dvije godine prije ulaska u EMU.” (Tišma i dr., 2012: 102).

Euro je najjasniji pokazatelj spojenosti europskih zemalja, naime svakodnevno ga rabi oko gotovo 350 milijuna ljudi, što ga čini drugom najraširenijom valutom na globalnoj razini. Prednosti zajedničke valute su jasne svakome tko putuje u inozemstvo ili obavlja online kupovinu iz druge članice Europske unije. (Euro.hr, 2022) Ključna dobrobit zajedničke valute Europske unije ogleda se u praktičnosti u životu i funkcioniranju običnog čovjeka. Osobe koje putuju diljem Europske unije više se ne trebaju brinuti oko razmjene novca, uspoređivanja cijena, troškova konverzije itd. Od 1. siječnja 2002. godine, otkad je uveden euro, europskoj monetarnoj uniji pridružilo se još 8 članica, tako da se danas sastoji od 20 članica te predstavlja drugu najjaču valutu na svijetu. (Službena stranica Europske unije)

3.1. Prednosti i izazovi eura

Prema Tišmi (2012) članstvo u Europskoj uniji bi trebalo dovesti do veće usklađenosti ekonomske politike Hrvatske s politikama drugih država članica. To podrazumijeva usklađivanje s integriranim smjernicama Europe 2020, energičniju provedbu strukturnih reformi i jačanje fiskalne discipline. Sve to bi trebalo stvoriti temelje za održiv ekonomski rast, jačanje gospodarstva i povećanje konkurentnosti. Makroekonomski i fiskalni nadzor unutar EU-a, kojemu će biti podvrgnuta i Hrvatska kao nova članica, trebao bi pridonijeti konsolidaciji javnih financija, smanjenju proračunskog deficita i javnog duga u odnosu na BDP. Uvođenjem eura, Hrvatska će imati koristi od jedinstvene valute, kao što su smanjeni troškovi konverzije valuta i plaćanja, olakšano poslovanje te zaključivanje dugoročnih poslovnih veza bez valutnih rizika, što će koristiti hrvatskim poduzetnicima i građanima. Jedinstvena valuta osigurat će transparentnost i usporedivost cijena, ublažiti inflatorne pritiske i smanjiti kreditni rizik zemlje, što dugoročno treba rezultirati smanjenjem kamatnih stopa u Hrvatskoj.

Važno je i podsjetiti da će euro imati značajan pozitivan utjecaj na turizam. Upravo je taj sektor gospodarstva jedan od najvažnijih glede gospodarskog sustava Republike Hrvatske, a upravo

najveći broj gostiju tijekom turističke sezone dolazi iz eurozone, olakšana plaćanja, kao i smanjenje troškova konverzije definitivno će utjecati i na povećanju potrošnju, što će doprinijeti povećanoj zaradi od turizma. (Cvitanović, Širanović, 2021).

Kao izazove s kojima će se Hrvatska susresti ulaskom u Ekonomsku i monetarnu uniju (EMU) i uvođenjem eura, Tišma (2012) ističe kako će Hrvatska izgubiti monetarnu suverenost. Kao članica EMU-a, više neće imati kontrolu nad ponudom novca i tečajem, koji će biti pod nadležnosti Europske središnje banke. Daljnji potencijalni nedostatak preuzimanja eura je rizik od nestabilnosti. S obzirom na nedovoljnu integraciju fiskalnih politika država članica i ograničenu mobilnost radne snage, kao i izražene strukturne razlike, prema Tišmi kriza u jednoj od država eurozone može imati značajne negativne posljedice čak i na države koje upravljaju svojim ekonomskim razvojem na razborit i kvalitetan način. Također, postoji i mogućnost da uspostavljeni krizni mehanizmi za pomoć zemljama eurozone (poput EFSM-a) predstavljaju dodatno proračunsko opterećenje za buduće članice eurozone.

Brojni građani Hrvatske već od samog ulaska u Europsku uniju bili su bojažljivi što se tiče ulaska u eurozonu. Pola godine prije ulaska u eurozonu, istraživanje Eurobarometra pokazalo je da oko 55 posto građana želi euro kao nacionalnu valutu, a to je bilo čak sedam posto manje nego godinu dana ranije. (Glas Istre, 2022). Ali ipak "Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja organiziralo je detaljno praćenje cijena i etičnosti poslovanja poduzeća kada je riječ o pitanju preračunavanja cijena u novu valutu, što se započelo provoditi uoči početka razdoblja dvojnog iskazivanja cijena, te o svojim saznanjima redovito obavještava javnost. Time se pridonosi razumijevanju javnosti o tome da uvođenje eura ne dovodi do rasta cijena. Navedene aktivnosti intenzivno se provode sve do 12 mjeseci nakon uvođenja eura." (Ministarstvo financija Republike Hrvatske, 2022)

3.2. Ulazak Republike Hrvatske u eurozonu (prednosti i izazovi)

Samim ulaskom u Europsku uniju, države se obvezuju da će uvesti euro kao službenu valutu kada prođu određeni proces, odnosno ispune konvergencijske kriterije potrebne za ulazak u eurozonu. "Konvergencijskim kriterijima osigurava se da je država članica spremna uvesti euro i da njezino pristupanje euro području neće izazvati gospodarske rizike za samu državu članicu ni za cijelo europodručje." (Consilium – Službene stranice Europskog vijeća)

Hrvatska je od samog ulaska u Europsku uniju željela nastaviti s europskim integracijama te se ulaskom, kako u Schengensko područje tako i u eurozonu, što snažnije utvrđuje kao članica svih europskih zajednica koje čine jezgru Europe. Hrvati su navikli na euro kao valutu, već od

njenog nastanka, s obzirom na to da od samog osnutka u velikom broju žive i rade u državama koje su već tada uvele euro kao službenu valutu, a Strategiju za uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj, donijeli su 2017. godine Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka.

Važan trenutak u procesu ulaska RH u eurozonu dogodio se u ljeto 2020. “Republika Hrvatska ušla je u europski tečajni mehanizam (ERM II), što je ključan korak u procesu uvođenja eura u Republici Hrvatskoj. Također, Hrvatska narodna banka uspostavila je blisku suradnju s Europskom središnjom bankom i time postala dijelom jedinstvenoga nadzornog i jedinstvenoga sanacijskog mehanizma i prije nego što se Republika Hrvatska pridružila europodručju.” (Ministarstvo financija Republike Hrvatske, 2020)

“Na zahtjev hrvatskih tijela vlasti ministri financija država članica europodručja, predsjednica Europske središnje banke te ministri financija i guverneri središnje banke Danske i Hrvatske sporazumno su odlučili hrvatsku kunu uključiti u europski tečajni mehanizam (ERM II). U postupku odlučivanja sudjelovala je i Europska komisija, a provedena su i savjetovanja s Gospodarskim i financijskim odborom. Središnji paritet hrvatske kune utvrđen je na razini 1 euro = 7,53450 kuna. Poštovat će se standardni raspon fluktuacije od plus ili minus 15 posto u odnosu na središnji paritet hrvatske kune.” (Europska središnja banka, 2020). Nakon ulaska u ERM II, trebalo je ispuniti još nekolicinu kriterija kako bi se došlo do završnih procedura. Tadašnji ministar financija, Zdravko Marić, koji je Hrvatsku i uveo u eurozonu, u rujnu 2021. tijekom sastanka s irskim ministrom financija Paschalom Donoheom, izjavio da bi 2023. mogla biti realna godina za ulazak Hrvatske u eurozonu. (Službene stranice Vlade Republike Hrvatske, 2021)

Za manje od godinu dana, u lipnju 2022., euroskupina koju sastavljaju ministri financija država članica europodručja. dala je pozitivnu preporuku za uvođenje eura u Hrvatskoj od 1. siječnja 2023. “Veliko mi je zadovoljstvo obavijestiti vas da se euroskupina danas složila da Hrvatska ispunjava sve potrebne uvjete za uvođenje eura. To je ključan korak na putu Hrvatske da postane 20. članica našeg europodručja i snažan signal za europsku integraciju", izjavio je predsjednik euroskupine Paschal Donohoe.” (Službene stranice Vlade Republike Hrvatske, 2022) U srpnju 2022. godine svečanim potpisivanjem triju pravnih akata u Bruxellesu završen je u postupak odlučivanja o ulasku Hrvatske u europodručje od 2023. godine. (Ministarstvo financija Republike Hrvatske, 2022).

Kroz nekoliko dana počelo je i kovanje prvih hrvatskih euro kovanica u kovnici u Kerestincu pored Zagreba, nakon što je odlučeno o dizajnu kovanica. Premijer Andrej Plenković tada je podsjetio da je na svim kovanicama hrvatska šahovnica, na kovanici od 2 eura karta Hrvatske, na 1 euru hrvatska kuna, na 50, 20 i 10 centi motiv Nikole Tesle, a na 5, 2, i 1 centu dva slova na glagoljici HR. Na obodu od 2 eura piše: "O lijepa, o draga, o slatka slobodo". (Ministarstvo financija Republike Hrvatske, 2022).

U kolovozu 2022. ustanovljen je Etički kodeks za uvođenje eura u Hrvatskoj. "Pristupanje poslovnih subjekata Etičkom kodeksu jedan je od mehanizama koji će doprinijeti stvaranju sigurnog okruženja za potrošače. Cilj Etičkog kodeksa je omogućiti pouzdano i transparentno uvođenje eura u Hrvatskoj. To je dokument deklaratorne prirode kojim poslovni subjekti koji pristupe inicijativi jamče da će transparentno i pouzdano poslovati u procesu uvođenja eura u Republici Hrvatskoj." (Euro.hr, 2022).

Dvojno prikazivanje cijena tijekom uvođenja eura obvezno je za zemlju koja uvodi euro, pa tako i za Hrvatsku. S dvojnim prikazivanjem cijena počelo se 5. rujna 2023. godine i traje do 31. prosinca 2023. (Euro.hr, 2022).

Tijekom prosinca 2022. i siječnja 2023. brojni bankomati u Hrvatskoj nisu radili, a sve u svrhu kvalitetne pripreme za dolazak eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj. Preko interaktivne karte bankomata za koju se je pobrinula Hrvatska udruga banka u suradnji s bankama, građani su bili informirani o lokaciji bankomata koji su radili. U prosincu su se počeli prodavati i početni paketi eurokovanica, u poslovnicama banaka, HP-Hrvatske pošte d.d. i Financijske agencije na ukupno oko 2.000 lokacija, a građani su ih mogli nabaviti do 31. prosinca 2022., tj. do isteka zaliha. (Euro.hr, 2022).

Tijekom prvih 15 dana eura kao službene valute, počinje dvojni optjecaj. Tako je bilo i u Hrvatskoj. Dvojni optjecaj počeo je 1. siječnja 2023. u ponoć, a završio je 14. siječnja 2023. u 24:00 sata. "Za vrijeme dvojnog optjecaja, trgovac ili primatelj plaćanja nije dužan prihvatiti više od 50 kovanica kune u jednoj transakciji. Pritom je primatelj uplate dužan primjenjivati propise o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, koji se odnose na ograničenje svote koja se može platiti u gotovini." (Euro.hr, 2022).

4. Schengensko područje – prostor slobodnog kretanja

Schengensko područje jedno je od najvažnijih benefita i uspjeha same Europske unije jer omogućuje slobodno kretanje ljudi bez graničnih kontrola između 23 države članice EU-a

(Austrija, Belgija, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Hrvatska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Mađarska, Malta, Nizozemska, Njemačka, Poljska, Portugal, Slovenija, Slovačka, Španjolska i Švedska) te 4 pridružene treće zemlje (Island, Lihtenštajn, Norveška i Švicarska). Ovo olakšava putovanja, rad i život preko granica. Države koje žele pristupiti Schengenskom području moraju proći niz evaluacija kako bi se utvrdilo jesu li u stanju preuzeti odgovornost za kontrolu vanjskih granica u ime ostalih zemalja Schengenskog područja, učinkovito surađivati s policijskim tijelima drugih država članica i primjenjivati Schengenska pravila. Procjenjuje se i mogu li te zemlje održavati visoku razinu sigurnosti nakon ukidanja graničnih kontrola te povezati se sa Schengenskim informacijskim sustavom i njegovom upotrebom. (Ministarstvo unutarnjih poslova)

Pejaković-Đipić (2018) ističe da je 1985. godine pet europskih država: Belgija, Francuska, Njemačka, Luksemburg i Nizozemska, potpisalo sporazum o suradnji u Schengenu, malom mjestu u Luksemburgu. Sporazum se odnosio na postupno ukidanje kontrola na zajedničkim granicama tih država i potpisan je na brodu Princeza Marie Astrid na rijeci Moselle, na mjestu gdje se spajaju državna područja prvih pet ugovornih država Schengenskog sporazuma. Ovaj sporazum postao je sinonim za ukidanje unutarnjeg graničnog nadzora i slobode kretanja u Europi. Članice Schengena morale su ojačati svoje zajedničke vanjske granice na temelju schengenskih pravila kako bi zajamčile sigurnost ljudi koji žive ili putuju unutar Schengenskog područja, dok su istovremeno ukidale svoje unutarnje granice. Konvencijom o primjeni Schengenskog sporazuma usuglašen je niz mjera koje je potrebno poduzeti kako bi se osigurala sigurnost unutar Schengenskog područja. Ove mjere uključuju ojačanje kontrola na vanjskim granicama, definiranje postupaka za izdavanje jedinstvenih Schengenskih viza, borbu protiv krijumčarenja droge te uspostavu Schengenskog informacijskog sustava (SIS), koji omogućuje zajedničku razmjenu informacija između država članica.

4.1. Prednosti i izazovi Schengenskog područja

Britvec (2018) navodi da su dobre strane Schengenskog sporazuma za trgovinu vidljive glede troškova s obzirom da Schengenski sporazum uklanja trgovačke barijere između europskih partnera te potiče integraciju trgovine i prekogranične infrastrukture. „Proizvodi koji zahtijevaju pouzdanu, brzu i pravovremenu isporuku *just-in-time*, kao što je pokvarljiva hrana ili proizvodi koje treba transportirati u hladnjačama, kao što su voće, povrće ili riba, imaju očitu korist od smanjenja vremena čekanja na granicama.“ (Britvec, 2018: 236)

Schengensko prostranstvo omogućuje i stalan te nesmetan protok radne snage između država koje su članice Schengenskog područja. Autorica navodi da „oko 1,7 milijuna ljudi svakodnevno putuje na posao u drugu zemlju. Većina njih pripadaju graničnim područjima, posebice u Belgiji, Luksemburgu, Nizozemskoj, Francuskoj i Švicarskoj.“ (Britvec, 2018: 237) Benefiti članstva u Schengenskom području nedvojbeno se ogledaju i u dobrobitima za turizam. „Slobodno kretanje ljudi koje je omogućio Schengenski sporazum ne samo da koristi prekograničnim radnicima, nego i tisućama turista koji godišnje posjećuju Europsku uniju i koji su hranitelji sektora koji žive od turizma.“ (Britvec, 2018: 239)

Europski građani se od samog početka osnivanja i funkcioniranja Schengenskog područja pitaju je li ovaj princip ukidanja granica u EU dovoljno siguran. „Schengenski je sporazum nametnuo strah da bi slobodno kretanje moglo dovesti do demografske invazije, do gubitka kontrole na granicama, promjena u kulturnom identitetu, do slabljenja socijalne države, a osobito do opasnosti povezane s islamom. Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma (1990) pridonijela je tome da je pitanje migracija sve prisutnije u javnosti, ali i ideji da migracije predstavljaju opasnost za etničku i kulturnu ravnotežu društva, potičući rasizam i politički radikalizam. Problem migracija i nekontroliranog priljeva migranata, uključuje se u mnoge strateške analize zajedno uz terorističke prijetnje.“ (Britvec, 2018, 243)

S druge strane, nadležna tijela Europske unije i Schengenskog prostora nastoje da se vanjska granica Schengenskog područja čuva na kvalitetan način kako bi otvorenost unutarnjih granica bila neometana i sigurna. Britvec (2018) tvrdi kako je potrebno osigurati dovoljnu sposobnost kontrole svih ulazaka u prostor slobodnog kretanja Schengena, stoga je neophodno pojačati kontrolu na vanjskim granicama kako bi se nadomjestilo ukidanje kontrole na unutarnjim granicama.

4.2. Ulazak Republike Hrvatske u Schengensko područje (prednosti i nedostaci)

Proces pristupanju u Schengenski prostor počeo je već tijekom pregovora o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji. Pregovaračko poglavlje 24: Pravda, sloboda i sigurnost govori o ulasku Republike Hrvatske u Schengensko područje kao o strateškom i nacionalnom interesu. (Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske)

Ministarstvo nadalje navodi je ulaskom Hrvatske u EU, 1. srpnja 2013., uspostavljen Schengenski instrument *Schengen Facility* kao privremeni financijski instrument, a njegova svrha je priprema za Schengen, prije svega novih vanjskih granica EU. Hrvatskoj je na temelju

Schengenskog instrumenta dodijeljen iznos od 120 milijuna €. Potom je Europska komisija od 15. do 19. prosinca 2014. godine u Hrvatskoj provela pred-evaluaciju glede upravljanja vanjskim granicama.

Vlada RH je 2015. “usvojila Zaključak kojim se prihvaća Izjava o spremnosti Republike Hrvatske za početak postupka Schengenske evaluacije, koja je uručena Europskoj komisiji 12. ožujka 2015. na sastanku Vijeća ministara za pravosuđe i unutarnje poslove (Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske). Time je postignut još jedan korak prema učlanjenju u Schengensko područje.

Nakon što je Republika Hrvatska predala Izjavu o spremnosti za početak postupka schengenske evaluacije u svim područjima schengenske pravne stečevine sukladno Uredbi 1053/2013, od Europske komisije je 25. lipnja 2015. zaprimljen evaluacijski upitnik o primjeni schengenske pravne stečevine. Odgovori na 384 pitanja iz upitnika i prijevod relevantnog zakonodavstva dostavljeni su Europskoj komisiji 14. kolovoza 2015.” (Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske) Istovremeno se Europa počinje boriti s izazovima nezakonitih migracija što nikako nije išlo na ruku Hrvatskoj i njezinim aspiracijama za ulazak u Schengenski prostor.

“No ipak, stručni timovi Europske komisije i država članica u razdoblju od 2016. do 2020. proveli su evaluacije u sljedećim područjima schengenske pravne stečevine: a) propisi o vatrenom oružju, b) zaštita podataka, c) povrat i ponovni prihvati, d) policijska suradnja, e) Schengenski informacijski sustav, f) zajednička vizna politika, g) pravosudna suradnja u kaznenim stvarima, h) upravljanje vanjskim granicama.” (Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske). S obzirom da se radilo o delikatnim godinama što se tiče europskih granica, kako onih unutarnjih, tako i vanjskih, situacija je dovela do toga da se i žičane ograde postavljaju između država članica Europske unije, primjerice između Austrije i Slovenije te Slovenije i Hrvatske. (Novi list, 2022)

Hrvatska je bila podvrgnuta do sada najopsežnijem i najrigoroznijem procesu. (Službene stranice Ministarstva unutarnjih poslova) “Republika Hrvatska je ispunila 281 tehničku preporuku, od kojih samo njih 145 u području nadzora vanjske granice te je u tu svrhu uložila preko 220 milijuna € iz europskih fondova za nabavu tehničke opreme za nadzor i zaštitu državne granice, uvođenje novih informacijskih sustava te njihovu interoperabilnost na europskoj razini, jačanje ljudskih kapaciteta granične policije, operativne troškove granične policije, kontinuiranu edukaciju i usavršavanje policijskih službenika, posebice u području zaštite ljudskih prava.” Nakon tog iscrpnog procesa, na sastanku Vijeća ministara unutarnjih

poslova 12. ožujka 2021., Europska komisija potvrdila je da je Hrvatska uspješno provela sve tražene schengenske standarde, te su time schengenske evaluacije Hrvatske uspješno završene, uključujući i one što se tiču nadzora vanjske granice. Krajem 2021. uslijedio je sastanak ministara unutarnjih poslova države članice jednoglasno su podržale usvajanje Zaključaka Vijeća o ispunjavanju nužnih uvjeta za potpunu primjenu schengenske pravne stečevine u Republici Hrvatskoj. “Konačna odluka o pristupanju Republike Hrvatske Schengenskom području jednoglasno je usvojena od strane država članica na sastanku Vijeća ministara za unutarnje poslove u Bruxellesu, 8. prosinca 2022..” (Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske).

Od 1. siječnja 2023. nestale su sve granične kontrole na unutarnjim kopnenim i pomorskim granicama, a od 26. ožujka 2023. i na graničnim prijelazima te zračnim lukama za putnike koji dolaze iz država članica Schengenskog područja. To su sada postali domaći putnici te primjerice let iz Zagreba u Pariz postaje domaći let, baš kao i onaj Zagreb - Split. (stranica Vlade Republike Hrvatske)

Nakon što smo kronološki opisali put Republike Hrvatske prema Europskoj uniji, eurozoni i Schengenskom području, u sljedećem poglavlju ćemo pobliže opisati medijske teorije (*agenda setting* i *framing*) koje su ključni čimbenici medijskog izvještavanja. Te dvije teorije bit će ključne i za istraživanje koje ćemo provesti.

5. Medijske teorije: Agenda setting i Framing

Medijsko izvještavanje teoretizirat ćemo kroz teorije o *agenda settingu* (postavljanju dnevnog reda) i *framingu* (uokvirivanju) zato što su one bitne stavke medijskog izvještavanja te ćemo na temelju tih dviju teorija napraviti istraživanje ovog diplomskog rada. Zrinjka Peruško (2008) ističe da se u ovim dvjema teorijama ogleda snažan utjecaj medija upravo radi toga što preko *agenda settinga* i *framinga* mediji mogu odrediti teme za javnu raspravu, dati prednost nekim temama nad drugim te oblikovati okvir za tumačenje događaja koji će utjecati na razumijevanje publike. Drugim riječima, mediji preko *agenda settinga* i *framinga* biraju što će biti aktualno i o čemu će se govoriti, te na koji način će to biti predstavljeno publici.

5.1. Agenda setting

„Termin *agenda setting* potječe od McCombsa i Shawa, premda je na sam fenomen prvi ukazao Walter Lippman u svojoj knjizi *Javno mnijenje*, u kojoj primjećuje da je svijet oko nas suviše složen i nedokučiv, tako da se, pri njegovoj interpretaciji, ljudi oslanjaju na medije“ (Mrša,

Jovanović, 2014: 679). Rossetto i Silva (2012) pišu da je McCombs pokrenuo istraživanja o ovoj teoriji. Navode da ova teorija datira iz 1967. kada se počelo analizirati kako vijesti na naslovnici „Los Angeles Timesa“ utječu na publiku ako određena vijest bude na manje istaknutom mjestu u novinama.

„Ponavljjanje poruka o javnim temama u vijesti iz dana u dan, zajedno sa sveprisutnošću masovnih medija u našem svakodnevnom životu, predstavljaju glavni izvor utjecaja novinarstva na publiku.“ (McCombs, Valenzuela, 2007: 46) Osim onoga o čemu se odlučuje da će mediji izvještavati, podjednako bitno je i ono o čemu mediji neće izvještavati, a na to utječe vlastito iskustvo, politička agenda i interpersonalna komunikacija (Mrša, Jovanović, 2014). Postavljanje agende, odnosno dnevnog reda, bitan je čimbenik današnjeg izvještavanja u medijima i upravo taj čimbenik određuje što će biti „tema“, a što „ne-tema“. Taj dnevni red postavljaju gatekeeperi – oni određuju glavne naglaske medijske, javne i političke agende, a te naglaske određuju glavni i odgovorni urednici, vlasnika medija, vladinih stručnjaka za odnose s javnošću, političkih subjekata, tajkuna, gospodarskih subjekata, korporacija i drugih interesnih grupa, te su prilagođeni društveno-političkim okolnostima u kojima se nalaze (Mrša, Jovanović, 2014).

Takeshita (1997) smatra da mogućnost da se određuje što od niza vijesti izabrati da ide u prvi plan, a što ne, označava određivanje perspektive za promatrati i doživljavati politički stvarnost općenito. Autor zaključuje da je postavljanje agende jedan od ključnih primjera za definiciju funkcije medija i jedan je od važnijih čimbenika funkcioniranja medija općenito.

„Sve do 1970-ih godina, tradicionalno pitanje u istraživanju postavljanja agende bilo je "tko postavlja javnu agendu?" U 1980-im godinama, novo pitanje je bilo "tko postavlja agendu u tiskovnim medijima?" Obrazac izvještavanja vijesti koji definira medijska agenda rezultat je razmjene s izvorima koji pružaju informacije za vijesti, dnevne interakcije među samim novinskim organizacijama te novinarskih norme i tradicija.“ (McCombs, Valenzuela, 2007:48)

Postavljanje agende (*agenda setting*) je sposobnost medija da prenesu javnosti ono što oni smatraju važnim. Kroz pružanje različitih razina pokrivenosti određenih tema, mediji mogu utjecati na percepciju javnosti o važnosti i istaknutosti određenih tema. Walter Lippmann opisuje postavljanje agende kao povezivanje izvještavanja medija o "vanjskom svijetu" sa "slikama u našem umu" (Moy, Tewksbury, Rinke, 2016).

Medijske organizacije svakodnevno primaju veliki broj vijesti iz raznih izvora, kako domaćih tako i međunarodnih. Međutim, lako je uočljivo da se određenim vijestima pridaje veća važnost

u medijima. Efekti postavljanja dnevnog reda (*agenda setting*) su ti da upravo mediji predlažu sadržaj koji bi trebao biti naglašen u vijestima i time postavljaju dnevni red. Kada mediji istaknu određeno pitanje, to pitanje postaje uočljivije za javnost (Manzoor, Safdar, Khan, 2019).

„Istraživanja agenda settinga iznjedrila su stotine studija, u kojima su ključni intelektualni zaokreti napravljeni oko učinaka različitih medija na postavljanje agende, čimbenika koji jačaju ili ublažavaju njihove učinke, te sveukupno priznanje da se ti učinci postavljanja agende odvijaju u vakuumu organizacijske i institucionalne dinamike.“ (Moy i sur., 2016: 2)

Monija Ivanković (2012) navodi da je proces postavljanja agende (*agenda settinga*) postupak koji teži tome da se pridobije pozornost medijskih profesionalaca te javne i političke elite. Zato se taj proces sastoji od medijske agende, javne agende i političke agende, kao i međusobnog odnosa između ovih tipova agendi. Nowak i Riedel (2010.) ističu da je *agenda setting* multidimenzionalan fenomen i da veze između ovih vrsta agendi (medijske, javne i političke) imaju utjecaj na veze između glavnih javnih, odnosno političkih čimbenika.

„Postavljanje agende postiže se kadriranjem, povećanjem ili smanjenjem pozornosti na određenu temu kako bi se postavila ili promijenila politička, medijska ili javna agenda.“ (Tsur, Calacci, Lazer, 2015: 1630) Upravo kao što autori navode, agenda može utjecati na politiku i političke tokove. „Pretpostavljamo da u zemljama sa slabim demokratskim institucijama, a posebno s državnom kontrolom medija, vlada može aktivno koristiti postavljanje agende za oblikovanje javnog mnijenja.“ (Field, Klinger, Wintner, Pan, Jurafsky, Tsvetkov, 2018: 2)

Sevenans i Vliegenthart (2015) navode da je sve vidljiviji utjecaj medijske agende na političku agendu. Istraživanja su pokazala da medijska agenda ima najviše utjecaja na simbolične stvari u politici poput zastupničkih pitanja, ali joj je utjecaj na neke važnije stvari kao što su promjene određenih politika slab.

Wolfe, Jones i Baumgartner (2016) upozoravaju da je literatura o postavljanju agende što se tiče političke komunikacije opširna i detaljna, no da u većini te literature, odnosno istraživanja postoje propusti, a oni se događaju jer, po njihovom mišljenju, znanstvenici rijetko povezuju medijske učinke s promjenom neke politike.

Weaver, McCombs i Shaw (2004) s druge strane ističu da znanstvenici i istraživači sve više povezuju istraživanja *agenda settinga* sa studijama vezanim uz *framing*. McCombs i Valenzuela pak pišu da su sličnosti i razlike između *agenda settinga* i *uokvirivanja* vrlo

isprepletene i da se o njima među znanstvenicima stalno raspravlja. Postojanje više definicija *uokvirivanja* i nedostatak konsenzusa među znanstvenicima o tome koji su aspekti percipirane stvarnosti ispravno označeni kao okviri čini svaku usporedbu između agenda settinga i *uokvirivanja* prilično zahtjevnim zadatkom. (McCombs, Valenzuela, 2007: 47)

5.2. Framing

Osim *agenda settinga*, važan čimbenik medijskog izvještavanja jest i *framing* (uokvirivanje). Moy i suradnici ističu da *framing* naglašava sadržaj vijesti.

„Okvir može biti fraza, slika, analogija ili metafora kojom se novinar koristi kako bi pripočeo bit problema ili događaja. Okviri pojednostavljaju proces pisanja priče za novinare i pomažu publici da shvati sve ono na što nailaze u vijestima“ (Moy i sur., 2016, 7).

Chaudhary i Ashraf (2012) smatraju da je glavna svrha uokvirivanja ta da se mediji usredotočuju na određene događaje dajući im određeno značenje. Prema njihovu mišljenju, upravo novinari biraju način na koji je određena vijest predstavljena, ali isto tako i pitanja koja će biti postavljena.

„Okvir se može definirati kao način na koji mediji organiziraju i predstavljaju problem kako bi sugerirali svojim korisnicima društvena značenja koja mu se pridaju (tj. o čemu razmišljati).“ (Chaudhary, Ashraf, 2012: 16) Autori dodaju da je Goffman, „otac analize uokvirivanja“, opisao okvir kao kognitivnu strukturu koja navodi pojedinca do onoga što bi trebalo uočiti.

Freeland (2012) je, pozivajući se na Tuchmana istaknuo da okviri ovise o osobnom iskustvu, verbalnom i neverbalnom ponašanju, ali i vrsti situacije u kojoj se nalazimo. Masovni mediji stalno postavljaju okvire za određene vijesti. Njih korisnici koriste kako bi tumačili određene vijesti ili događaje.

Manzoor i suradnici (2019) pišu da mediji ne pokrivaju sve aspekte vijesti na isti način. Funkcija medija nije samo odabir tema za objavu, već i druge važne funkcije. Jedna od tih funkcija je odabir činjenica i način na koji će se prenijeti određena vijest. To se naziva *framing* (uokvirivanje). Autori navode da je profesionalna odgovornost novinara upravo ta da uokviri priče, odnosno vijesti (Manzoor i sur., 2019).

„*Framing* je dinamičan i interaktivan proces unutar društvenog konstruktivizma. Sam tekst ne određuje značenje, već je u interakciji s psihološkim karakteristikama novinara i njegove

publike“ (Aruguete, 2017, 40). Dakle, bitan je prije svega za razumijevanje poruke, odnosno poimanje svega onoga što mediji i novinari proizvode i prenose.

Moy i suradnici (2014) naglašavaju da *framing* nastaje kada novinari stvaraju vijesti od djelića svakodnevnog života. U tom procesu stvaranja vijesti novinari pomno biraju informacije iz svega onoga što im je dostupno. Medijski profesionalci svakodnevno kombiniraju dostupne informacije s onim kako ih oni žele predstaviti publici te kakvoj se publici obraćaju. *Framing* je uvjetovan kulturom i skupom društvenih normi unutar kojih se nalaze i novinari i publika. Upravo zato se može zaključiti da je framing, tj. uokvirivanje ograničeno ustaljenim normama određenog društva. Novinari pri stvaranju *framinga* stalno trebaju uzimati u obzir što je za njihovu publiku prihvatljivo jer stvaraju svoje proizvode zbog te publike i zbog nailaženja na odobravanje, odnosno korištenje njihovih proizvoda od strane te iste publike (Moy i sur., 2016). Isto tako, Manzoor i suradnici (2019) ističu da političke veze medijskih organizacija, političke stranke, vlast i mnogo drugih čimbenika može vršiti pritisak na uokvirivanje vijesti u određeni kontekst. Može se zaključiti da su političke elite, političke organizacije i druge društvene skupine uključene u oblikovanje i tumačenje vijesti. „Mediji nisu neutralni, tj. nisu posrednik između glasača i političara. Oni aktivno sudjeluju prezentiranjem događaja i političkih poruka te naravno samim određivanjem toga što je vrijedno da dobije medijski prostor. Uokvirivanje (*framing*) i postavljanje agende također mogu biti dio objašnjenja za postojanje medijske pristranosti“ (Kardum, 2021: 411).

Svakako se treba osvrnuti na ova dva fenomena u medijskom izvještavanju glede svih tema, jer su agenda setting i framing neodvojivi dio medijske i novinarske zbilje. Moy i suradnici (2016) navode da postoji značajna pretpostavka da uokvirivanje (*framing*) utječe na političko ponašanje te da pruža velike mogućnosti za snažan utjecaj na javno mnijenje.

Ističu pak da postavljanje agende i uokvirivanje nisu jedini procesi koji se odvijaju tijekom konzumiranja vijesti od strane javnosti. „Upravo prisutnost višestrukih učinaka konzumacije vijesti otežava istraživačima izolaciju različitih uključenih procesa. Općenito, najbolje je razmišljati o uokvirivanju kao o nečem različitom od pukog uvjeravanja“ (Moy i sur., 2016: 10). Entman (2007) navodi da se u vijestima vlastita ideologija prožima s brojnim čimbenicima, kao što su vanjski spin menadžeri, ali i unutarnji pritisci vlasnika u određenoj novinarskoj, odnosno medijskoj kući, ali i nadređenih koji ovise o tržišnim poticajima i ekonomskom stanju određene novinarske ili medijske kuće.

6. Metodologija istraživanja

U istraživanju smo analizirali izvještavanje središnjeg Dnevnika Hrvatske radiotelevizije o ulasku Republike Hrvatske u eurozonu i Schengensko područje u razdoblju od 30. prosinca 2022. do 15. siječnja 2023. Pritom smo koristili kvalitativno-kvantitativnu analizu sadržaja. Odabrali smo ovo vremensko razdoblje jer je ono ključno za izvještavanje o ovim događajima, naime od tog 30. prosinca 2022. do 15. siječnja 2023. informativne su emisije u hrvatskim medijima uglavnom sadržavale priloge, razgovore, javljanja uživo i ankete o ulasku Hrvatske u eurozonu i Schengensko područje. Proučavali smo HRT-ovo izvještavanje jer je riječ o javnom radiotelevizijskom servisu Republike Hrvatske.

Kako bismo istražili izvještavanje središnjeg Dnevnika Hrvatske radiotelevizije o ulasku Republike Hrvatske u eurozonu i Schengensko područje postavili smo četiri pretpostavke odnosno hipoteze:

1. Hrvatska radiotelevizija u središnjem Dnevniku izvještavala je negativno o uvođenju eura.
2. Hrvatska radiotelevizija u središnjem Dnevniku izvještavala je pozitivno o ulasku u Schengensko područje.
3. Hrvatska radiotelevizija u središnjem Dnevniku posvetila je više minuta uvođenju eura nego ulasku Republike Hrvatske u Schengensko područje.
4. Hrvatska radiotelevizija na početku središnjeg Dnevnika emitirala je sadržaje o euru i Schengenu.

Ciljevi istraživanja su:

1. Utvrditi kako je Hrvatska radiotelevizija u središnjem Dnevniku izvještavala o ulasku Hrvatske u eurozonu i Schengensko područje.
2. Utvrditi koliko je vremenski u svakom središnjem Dnevniku Hrvatska radiotelevizija izvještavala o ulasku Hrvatske u eurozonu i Schengensko područje.

Termini pozitivno, negativno i neutralno odabrani su na temelju „analize sentimenta“ kako pišu Jakopović i Preradović (2016). „Sentiment može predstavljati subjektivno viđenje koje je samim time potpomognuto osjećajima, ali i objektivno čime se isto tako izražava stav. Prema tome, sentiment se najčešće iskazuje kroz suprotstavljene pojmove kao što su

pozitivan/negativan te mogućnost neizjašnjavanja kroz sentiment koji ujedno može biti identificiran kao neutralan.“ (Jakopović, Preradović, 2016: 69)

U analizu sadržaja ubrojili smo reportaže/priloge, vizualizacije u studiju, javljanja s terena, razgovore s gostima i ankete/ispitivanja građana. Sve smo to zbrojili ponaosob, u jedan stupac za eurozonu i jedan stupac za Schengensko područje, a potom udjele minuta Dnevnika izdvojene za eurozonu te za Schengensko područje i na koncu ukupan udio minuta Dnevnika za eurozonu i Schengensko područje.

7. Istraživanje i rezultati

U nastavku rada donosimo pregled priloga tj. sadržaja o euru i Schengenu u središnjem Dnevniku HRT-a od 30. prosinca 2022. do 15. siječnja 2023., a nakon pregleda donosimo kvantitativnu i kvalitativnu analizu sadržaja.

7.1. Analiza sadržaja

Analizom sadržaja promatramo i proučavamo sve ono što mediji proizvode, odnosno o čemu izvještavaju. Elezović piše da je analiza sadržaja alat, odnosno instrument kojim se može dokučiti što mediji rade te odrediti uređivačka politika. „Metoda koja se najčešće koristi u medijskoj analizi podataka je kvantitativna analiza sadržaja. Opisana je kao način kojim se nastoji proizvesti objektivni, kvantitativan i opravdan opis sadržaja.“ (Elezović, 2012: 62)

Manić piše da su se analizom sadržaja znanstvenici konkretnije počeli baviti tridesetih godina 20. stoljeća. Navodi da se po svom doprinosu glede ove teme ističu Bernard Berelson, Klaus Krippendorf i Robert Philip Weber. (Manić, 2017)

U ovoj analizi sadržaja promatrat ćemo kako je Hrvatska radiotelevizija izvještavala o ulasku Hrvatske u eurozonu i Schengen. Bit će analizirana minutaža koja je posvećana ovim temama, novinari, reporteri i voditelji koji su o tome izvještavali i omjer izvještavanja o jednoj i o drugoj temi.

30. prosinca 2022. godine

U emisiji Dnevnik 2 HRT-a koja se emitirala 30. prosinca u samom uvodnom dijelu najave sadržaja Dnevnika druga po redu najava (00:23 – 00:28) bila je uvođenje eura u Hrvatskoj i ulazak u Schengensko područje. Voditeljica Marta Šimić Mrzlečki osim u najavi ulazak Hrvatske u eurozonu i Schengen spomenula i nakon najave (00:54 – 00:58) rekavši kako „Hrvatska iščekuje ulazak u eurozonu i Schengensko područje, a svijet je pogodila vijest o

smrti nogometne legende Pelea.“ U petoj minuti emisije (04:15) počela je najava priloga o euru uz brojne vizualizacije o euru i ulasku u eurozonu u studiju HRT-ovog Dnevnika uz stalni prikaz voditeljice. Potom se javila reporterka Silvana Skočajić s jednog bankomata u Zagrebu te je govorila o promjeni na bankomatima koja slijedi uz naglašavanje da „euro donosi prednosti u gospodarstvu i životu. Jednostavnije ćemo putovati, jednostavnije ćemo kupovati, jednostavnije poslovati, i štedjeti, i ulagati“. Nakon toga je najavila svoj prilog o euru. Sugovornica u prilogu bila je Ivana Gažić, predsjednica Uprave Zagrebačke burze koja je istaknula da „s ulaskom Hrvatske u eurozonu ulazimo u krug najvećih svjetskih valuta i strani investitori će sigurno to doživjeti kao jedan pozitivan impuls njihovoj odluci o investiranju u dionice“. Nastavila je da 2. siječnja Zagrebačka burza kreće s trgovinom u eurima. Idući sugovornik u prilogu bio je Dario Gabrić, glasnogovornik Erste banke. Izjavio je da „kratkoročno gledano uvođenje eura za bankarski sektor znači trošak, ali i gubitak određenog dijela prihoda od mjenjačkih poslova.“ Nadalje se spominje da će bankama euro dugoročno donijeti fleksibilnost i sigurnost u poslovanju. „Smanjenje regulatornog troška i stabilniji i predvidljivi okvir poslovanja u dužem razdoblju koje donosi i veću otpornost na šokove“, nastavio je Gabrić osvrćući se na pozitivne strane uvođenja eura za bankarski sektor. Novinarka je u nastavku priloga govorila o benefitima koje euro pruža za informatički i turistički sektor. Hrvoje Balen, predsjednik HUP-ove Udruge informatičke i komunikacijske djelatnosti u prilogu je govorio da će im zasigurno pomoći uvođenje eura, a nakon njega je prikazan Tomislav Fain, predsjednik Udruge hrvatskih putničkih agencija dok govori kako apsolutno podržavaju ulazak u eurozonu. Prilog je novinarka/reporterka Skočajić završila govoreći o tome kako su novčanice eura napravljene da budu kvalitetne i dugotrajne. Prilog je bio pozitivan i afirmativan prema euru kao novoj valuti u Republici Hrvatskoj.

U desetoj minuti Dnevnika (09:05) počela je najava priloga o ulasku Hrvatske u Schengensko područje. Voditeljica je naglasila da s ulaskom u Schengen nestaju granice sa Slovenijom i Mađarskom. Novinar Eugen Husak započeo je prilog rečenicom: „U godini u kojoj će na svojoj europskoj rođendanskoj torti ugaziti desetu svjećicu, Hrvatska je ostvarila svoj strateški cilj – postaje 27. država u Schengenskom prostoru slobodnog kretanja. U prilogu je zatim prikazan Andrej Plenković, predsjednik Vlade dok govori o tome što je sve Hrvatska trebala ispuniti kako bi postala članica Schengenskog područja. U prilogu je potom govorio Boris Žgomba, predsjednik Udruge hrvatskih putničkih agencija, koji je rekao da „moderni turist bira destinaciju po tome gdje će imati manje komplikacija“ i da će Schengen u tome zasigurno pomoći. Nakon njega, u prilogu je prikazan njemački turist Michel u vrsarskom kampu koji se

raduje ukidanju granica s Hrvatskom i smatra da će to koristiti hrvatskom turizmu. Prilog završava zaključkom da ulazak u Schengen najviše veseli ljude koji rade kod prvih susjeda – Slovenaca. Poduzetnik iz Kamanja, Josip Žokvić raduje se ukidanju granice sa Slovenijom, a samim tim i nestanku gužvi.

Marija Dobranić, vlasnica autoprijevozničke tvrtke veseli se što će se uštedjeti silan novac koji se gubio čekanjem na granicama. To je nakon nje potvrdio i sljedeći sugovornik u prilogu, Dario Soldo, direktor Sektora za promet u Hrvatskoj gospodarskoj komori. U posljednjem dijelu priloga govorilo se o zabrinutosti na područjima koja graniče sa zemljama istočno od Hrvatske, koje nisu u Europskoj uniji i Schengenskom području. Pojedini sugovornici izrazili su sumnju glede mogućeg pojačanog nadzora na granicama u njihovom kraju.

Zanimljiv podatak koji su natuknuli u prilogu jest da je 75% turista u Hrvatskoj upravo iz Schengenskog područja. Prilog je bio pozitivan i govorio je o prednostima Schengenskog područja. Nakon priloga, prikazana je čestitka predsjednice Europske komisije Ursule von den Leyen koja je upućena Hrvatskoj povodom njezinog ulaska u eurozonu i Schengensko područje. Prilog je bio pozitivan. Potom je uslijedilo gostovanje ministra unutarnjih poslova Davora Božinovića koji je govorio koliko se pomno i dugo radilo tijekom procesa pripreme za ulazak Hrvatske u Schengensko područje, a bilo je riječi i o eventualnim mogućim rizicima što se tiče migracija i kriminaliteta. Intervju s ministrom vodila je novinarka Zrinka Grancarić. Ministar je naveo da se građani koji žive u pograničnom području sa susjednim zemljama koje nisu u Schengenskom području ne trebaju brinuti jer se neće ništa promijeniti što se tiče prelaska granice. Na kraju razgovora rekao je da se pripremaju velika slavlja za doček nove godine na graničnim prijelazima koji će s prvom sekundom nove godine otići u povijest. Razgovor s ministrom također je bio pozitivan. U nastavku emisije, u prilogu koji je bio pregled događaja u 2022. godini, spomenuli su se i ulazak u eurozonu i ulazak u Schengensko područje kao jedni od pozitivnih događaja u godini na izmaku, a ulazak u Schengen spomenuo je i turist iz Grčke u prilogu o dočeku nove godine u Zagrebu.

31. prosinca 2022. godine

U emisiji koja se emitirala 31. prosinca u najavama je tema Schengena i eura bila druga po redu (00:14 – 00:23), neposredno nakon prve najave koja je bila o smrti bivšeg pape Benedikta XVI. U najavi priloga o euru koja je počela u jedanaestoj minuti ovog izdanja Dnevnika (10:12) voditelj Branko Nađvinski istaknuo je da je euro naša budućnost, ali da kuna nastavlja živjeti u novom obliku. Otkrio je da će se „razrezane papirnate novčanice koristiti kao kartonska

ambalaža ili toplinska izolacija u građevinarstvu, a kovanice će se rastaliti i prodati kao metalna sirovina.“ U prilogu koji je uslijedio novinari su istražili stanje s eurima i spremnost opskrbe s eurima pred doček nove godine na tržnicama, u ugostiteljskim objektima i drugim subjekata diljem Hrvatske. Istražili su situaciju u Šibeniku, Rijeci, Slavonskom Brodu, Zagrebu i Splitu. Trgovci su rekli da nemaju problema s opskrbom eurima te da su spremni na istovremeno korištenje kuna i eura koje će uslijediti. Mirko Budimir, dopredsjednik Udruge trgovaca pri Hrvatskoj udruzi poslodavaca napomenuo je kako bi građani u idućim danima trebali plaćati u što manjim iznosima, a ne velikim, jer „trgovci nisu banka i mjenjačnica“. Prilog je bio pozitivan.

Nakon priloga, u Dnevnik se s terena uključio novinar Mladen Sirovica koji je razgovarao sa Sašom Bilićem, predsjednikom Uprave Agencije za podršku informacijskim sustavima i informacijskim tehnologijama. Ukazali su na zahtjevnost i logistiku prelaska na euro, te su u tom aspektu istražili na koji će način to utjecati na sigurnost građana. Sugovornik Bilić je dao svoj stručni osvrt na ono što građane očekuje prelaskom na valutu euro u Hrvatskoj. Istaknuo je da su svi sustavi i aplikacije prilagođene promjenama na euro kako bi sve funkcioniralo u skladu sa zakonom u eurozoni i pravilima poslovanja na razini Europske unije. Objasnio je kako rade informacijski sustavi, kako obrađuju podatke te kako informatičari rade na tome, ali i koliko je kompleksan sav taj proces. Posebno je istaknuto da su podaci zaštićeni, no da ne postoji apsolutna sigurnost, ali da se unatoč tome ulažu naponi da sve bude što sigurnije. Hrvatska je jedna od rijetkih zemalja EU koja drži podatke na razini Republike Hrvatske, odnosno na svom teritoriju, što je jamac za sigurnost. Razgovor je bio pozitivan.

Nakon uključivanja novinara s terena s gostom, uslijedila je najava priloga o kuni pa prilog koji je počeo s podsjećanjem na nastanak kune i njeno puštanje u optjecaj na Dan državnosti 30. svibnja 1994. godine. Prikazan je govor Pere Jurkovića, guvernera HNB-a od 1992. do 1996. godine pri uvođenju kune kao službene valute Republike Hrvatske. Novinarka je podsjetila da su se nudila različita rješenja prije odabira kune – jadransko, banovac, hrvatska kruna i marka, no odluka je pala na kunu. U prilogu je bilo govora o povijesti kune s Bornom Baracem, numizmatičarom. Provedena je i anketa među građanima koji su izjavili da će im nedostajati medo s kune i da će se rado sjećati kune, a zaključili su da će nam biti lakše i bolje s eurom. Na koncu priloga novinarka Anita Suknjov snimila je kadar gdje je posljednji put s bankomata podignula kune. Prilog je bio pozitivan.

Potom je tema bila ulazak u Schengensko područje. Voditelj je uz zemljopisnu grafiku spajanja teritorija Republike Hrvatske s ostatkom Schengenskog prostora bez granica naveo da se ukidaju 73 granična prijelaza sa Slovenijom i Mađarskom, a da prijelazi s Bosnom i Hercegovinom, Crnom Gorom i Srbijom postaju vanjski granični prijelazi europskog područja bez granica. Reporteri su se javili s graničnih prijelaza Bregana, Bajakovo i Nova Sela. Reporter Eugen Husjak s Bregane ispričao je kako se tu ukida granični prijelaz i piše povijest te najavio slavlje koje se na Bregani očekuje točno u ponoć. Napomenuo je da Hrvatska u tom trenutku ulazi u najveći prostor slobodnog kretanja na svijetu. Najavio je da će u ponoći taj čin na Bregani uz šampanjac proslaviti i hrvatski ministar unutarnjih poslova Davor Božinović i njegova slovenska kolegica. Istaknuo je da „je Hrvatska sada ušla u elitni klub 15 država na svijetu koje se mogu pohvaliti da su članice četiri najvažnije asocijacije, to su NATO, Europska unija, europodručje te Schengenska zona slobodnog kretanja“. Reporteri s graničnih prijelaza s Bosnom i Hercegovinom i Srbijom Ines Milanković i Ivica Đuzel komentirali su situaciju na tim prijelazima te pitali građane očekuju li promjene s ulaskom Hrvatske u Schengensko područje. Ines Milanković je s Bajakova istaknula „da su schengenski zakoni implementirani već neko vrijeme prilikom pristupnih pregovora za ulazak u Schengen“. Spomenula je i sustav ETIAS koji će se uskoro morati provoditi na prijelazima koji su vanjski granični prijelazi Schengenskog područja. Ivica Đuzel s prijelaza Nova Sela izjavio kako se „za stanovnike tog kraja ništa neće promijeniti ulaskom Hrvatske u Schengen te će se granica prelaziti kao i dosad, zahvaljujući pograničnom sporazumu koji je davno potpisan između Hrvatske i Bosne i Hercegovine.“ Naveo je da je ovaj prijelaz dio koridora Vc koji vodi od Budimpešte do luke Ploče, te da će kada bude izgrađen u potpunosti, biti vrlo koristan. Tamo su anketirani i građani koji su zadovoljni ulaskom Hrvatske u Schengen. Sadržaj je bio pozitivan.

Nakon priloga, voditelj je najavio da će HRT posvetiti specijalne vijesti koje počinju deset minuta prije ponoći. Uz doček nove godine pratit će se ukidanje graničnih prijelaza i dizanje prvih eura s bankomata. Najavio je i novogodišnju čestitku premijera Andreja Plenkovića koji se osvrnuo na godinu na izmaku rekavši kako su ostvareni strateški ciljevi „kojima smo kao narod dugo težili“. Spomenuo je Pelješki most, autocestu u Baranji, ulazak u eurozonu i ulazak u Schengensko područje te benefite koje dolaze uz to, ali i na težak put koji je tome prethodio. Istaknuo je da „postajemo ravnopravni s 420 milijuna Europljana koji imaju mogućnost slobodnog kretanja preko granica, a uvođenjem eura bit ćemo ekonomski zaštićeniji od budućih kriza“ te da Hrvatska „ulazi u uski krug 15 država koje su istodobno članice NATO-a, EU, Schengenskog prostora i europodručja.“ Spomenuo je i da će u idućoj godini poraditi na

aktivnoj obnovi potresom pogođenih područja te da će „nastaviti poduzimati niz demografskih mjera“ jer je to „pitanje opstojnosti hrvatskoga naroda“. Čestitka je bila pozitivna. Kasnije su se tijekom Dnevnika, u javljanjima iz gradova povodom dočeka nove godine, također spominjale novosti oko uvođenja eura i ulaska u Schengen.

1. siječnja 2023. godine

U emisiji Dnevnik 2 koja se emitirala 1. siječnja već u samoj najavi najvažnije teme bile su ulazak u Schengensko područje i eurozonu. Nakon najave o novoj godini, uslijedila je najava naziva „Novi početak za Hrvatsku“ (00:18 - 00:23) u kojoj je voditeljica Marta Šimić Mrzlečki spomenula da je Hrvatska ušla u Schengensko područje i eurozonu“.

Odmah nakon te najave, uslijedila je najava o prvim kavama plaćenim eurima te u pozadini slika premijera Andreja Plenkovića i predsjednice Europske komisije Ursule von den Leyen kako piju kavu na glavnom zagrebačkom trgu. Nakon govora o novoj godini i čestitki, voditeljica je počela govoriti o povijesnom danu za Hrvatsku te je najavila prilog (01:20 – 01:40) o ulasku Hrvatske u ove dvije asocijacije te proslavi na Bregani s predsjednicom Europske komisije Ursule von den Leyen, slovenskom predsjednicom Natašom Pirc Musar i hrvatskim premijerom Andrejom Plenkovićem. U prilogu je prikazano spomenuto slavlje. Premijer Plenković je naveo da je „ovo povijesni trenutak i da je ovime Hrvatska ostvarila svoje strateške, državničke i političke ciljeve“. Ursula von den Leyen je navela da je „ovo povijesni dan, dan za pamćenje, dan za slavlje...“ Nataša Pirc Musar je spomenula da se iskreno raduje tome što između Slovenije i Hrvatske više nema granice. Prikazano je podizanje rampi u ponoć. Ministar unutarnjih poslova Davor Božinović rekao je da smo „otvorili vrata Europi bez granica“. Njegova slovenska kolegica Sanja Ajanović Hovnik podsjetila je da su granice prije tridesetak godina simbolično postavljane, a sada se miču. Potom je prikazano slavlje i s prijelaza s Mađarskom te graničnog prijelaza Plovanija. Boris Miletić, istarski župan naveo je da mu je „srce puno“. Prilog je bio pozitivan.

S već bivšeg graničnog prijelaza Bregana javio se reporter Eugen Husak. Govorio je o tome kako napokon svjedočimo slikama bez gužvi s ovog mjesta jer da tu više nema granice. Spomenuo je da će za Hrvatsku biti izazov što će se čepovi stvarati na postajama za plaćanje autoceste koje slijede nakon ulaska u Hrvatsku te će se morati na tome poraditi. Reporterka/novinarka Zrinka Grancarić javila se s Markovog trga te govorila o sastanku premijera Plenkovića i predsjednice Europske komisije u Banskim dvorima. Govorila je o tome da je bilo riječi o eurozoni, Schengenu, ali i ratu u Ukrajini. Istaknula je da je Hrvatska sada

„visoko europeizirana zemlja“. U drugom dijelu svog javljanja spomenula je brige građana o tome hoće li se cijene povećati ulaskom u eurozonu. Javljanja su bila pozitivna.

Usljedio je prilog o kavi na zagrebačkom glavnom trgu Ursule von den Leyen i Andreja Plenkovića gdje je premijer Plenković platio kave prvim eurima. Građani su u anketi bili pozitivni i puni riječi hvale. Zatim je emitiran prilog o euru kao novoj valuti. Prikazan je Marko Primorac, ministar financija, koji je u ponoć podignuo prve eure zajedno s guvernerom Hrvatske narodne banke Borisom Vujčićem. Ministar Primorac je rekao da je ovo povijesni trenutak, a guverner HNB-a je rekao da ćemo se naviknuti na euro jer smo već odavno upoznati s njim. Prikazani su i kadrovi s benzinskih postaja. Goran Augustinović, direktor podrške poslovanju i digitalne tranzicije maloprodaje INA-e rekao je da sve protječe u najboljem redu. Zatim je prikazana splitska riva te je bilo riječi da su i ugostitelji prešli na plaćanje eurima. Ugostiteljica iz Splita rekla je da prolazi sve u redu. Anketirana stanovnica Splita rekla je da nema nikakvih problema s eurima. Nakon toga i Dubrovnik gdje je anketirani ugostitelj rekao da baratanje s eurima ide nekako, ali da treba još vremena za prilagodbu. Anketirani građani su bili zadovoljni i rekli da nemaju problema s eurom. Prikazane su i scene iz Osijeka, anketirani građani naveli su da nemaju poteškoća s plaćanjem u eurima. Usljebile su i scene iz Opatije te Zadra. Pojedini građani plaćaju s eurima, a pojedini s kunama. Prilog je bio pozitivan.

Gost emisije bio je Marko Primorac, ministar financija. Intervjuirao ga je novinar Mladen Sirovica. Ministar je naveo da je tranzicija prošla bez poteškoća. Istaknuo je da je „državna riznica prilagođena euru u potpunosti“. Spomenuo je i da su bankomati već prije ulaska u eurozonu 1.1. u ponoć, bili opskrbljeni eurima u 95% slučajeva te da sve ide po planu. Bilo je riječi i o dvojnem korištenju valuta u predstojeća dva tjedna, da se može plaćati i kunama i eurima, a ostatak im se treba vraćati u eurima, osim u određenim iznimkama gdje se trgovci nisu stigli opskrbiti dovoljnom količinom eura, posebno u ruralnim krajevima. Bilo je riječi o koristima eura kao nove valute u Republici Hrvatskoj. Spomenuto je kako se uklanja valutni rizik, a javlja se potencijal za povećanje kreditnog rejtinga Hrvatskoj. Izrazito je olakšano i turistima i hrvatskim građanima koji putuju u ostatak eurozone, više nema potrebe za mijenjanjem valuta. Bilo je riječi i o tome da je inflacija znatno manja u državama koje su u eurozoni nego onima koje nisu u njoj. Razgovor je bio pozitivan.

Usljedio je prilog čestitke francuskog predsjednika Emmanuela Macrona na ulasku u eurozonu i Schengensko područje. „Dragi hrvatski prijatelji, dobro došli u euro!“, izgovorio je Macron

na tečnom hrvatskom jeziku. Istaknuo je da je ovo velika stvar za Hrvatsku. „S vama će eurozona biti još jača u zaštiti naših građana i promicanju naše Europe u svijetu“, nastavio je. Napomenuo je da je euro očuvao Europu kroz brojne krize u posljednjih 20 godina te ju čini otpornijom i jačom. Osvrnuo se na rat u Ukrajini kao i na to da tijekom tog izazova zajednička valuta izrazito pomaže svim građanima eurozone. Prilog je bio pozitivan.

U nastavku Dnevnika su se spominjali euro i Schengen u prilogima s novogodišnjih dočeka, u pozitivnom smislu.

U 39. minuti Dnevnika (38:53) bilo je riječi o nestanku morskih granica. Reporterka/novinarka Ivana Šilović javila se iz splitske trajektne luke. Sugovornik joj je bio Joso Vujić, voditelj Službe za granicu PU splitsko-dalmatinske. Rečeno je kako više nema granice s Italijom, te da je za ukrcaj na brod dovoljna putna karta. „Sva plovila koja dolaze iz Italije, ne moraju se više prijavljivati pri dolasku u Hrvatsku“, naveo je Vujić. Javljanje je bilo pozitivno.

Zatim je emitiran prilog sa sjevera Hrvatske, iz Međimurja, o tome kako su stanovnici sretni što više nemaju granica prema svojim susjedima Slovencima i Mađarima. Hrvat Ladislav Gujas iznimno je sretan što više nema granice jer radi u Hrvatskoj. Franjo Savora iz Goričana kaže da su sada „na konju“. „Ovo je veliki dan, zahvaljujem svima koji su dali imalo doprinosa za ovaj dan.“ Josip Mundar iz Murskog Središća se je sa svojom ekipom rekreativaca prvi dan u prostoru bez granica zaputio za Sloveniju. „Željeli smo vidjeti kako to izgleda bez kontrole.“ Matija Posavec, međimurski župan istaknuo je da je Međimurska županija do sada bila jedina županija koja je graničila s dvije države u Schengenskom području. Stanislav Rebernik, načelnik Štrigove istaknuo je da će žilet žica uskoro u potpunosti biti odstranjena. Prilog je bio pozitivan.

Na kraju ovog Dnevnika prikazan je prilog o trkačima iz Samobora i Svete Nedelje koji su trčali simboličnu „utrku bez granica“ do Brežica u Sloveniji. „Prvi put trčimo preko granice bez kontrola. Nadamo se da će ovo postati tradicionalno“, rekla je Vedrana Mihalić, inicijatorica utrke. Nikolina Gavrovski Majsec, predsjednica Kluba cestovnog i planinskog trčanja Samobor, navela je da imaju određeni tempo trčanja koji nije prebrz. Mojca Potakar iz Ribnice u Sloveniji rekla je da su uklanjanje granica jedva čekali. Gabrijel Deak, zamjenik gradonačelnika Svete Nedelje naveo je da su ovako simbolično obilježili ulazak Hrvatske u Schengensko područje. Petra Škrobot, gradonačelnica Samobora izjavila je da će koristiti najbolje osjetiti ljudi koji žive uz granicu, upravo zbog dnevnih migracija. Ivan Molan,

gradonačelnik Brežica napomenuo je da su ovaj trenutak čekali 30 godina, da ponovno žive bez granica. Prilog je bio pozitivan.

2. siječnja 2023. godine

U emisiji koja se emitirala 2. siječnja, druga po redu najava bila je vezana za euro, odnosno za prvi radni dan s eurom i jesu li trgovci podignuli svoje cijene. Prva najava i vijest bila je negativna, o dizanju cijena goriva od strane Petrola te reportaža o Petrolu, s posebnim osvrtom na to da su nezakonski digli cijene. Ivo Milatić, državni tajnik u Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja, u prilogu je apelirao na promjene u cijenama te tražio sankcije za sve i da vrate svoje cijene na prvotne. Prilog je bio negativan. Potom je emitiran prilog o uhodavanju građana i trgovaca s novom valutom. Provedena je anketa među trgovcima o uporabi eura te načinu na koji se snalaze građani. Intervjuirani su prodavači i kupci na osječkoj tržnici, rekli su da se lako navikavaju. Tamara Perko kao direktorica Hrvatske udruge banaka iznijela je informacije o radu bankomata i banaka rekavši kako sve ide po planu. Hrvoje Dević, direktor Poslovnog područja maloprodaje Konzuma izjavio je da sve protječe u najboljem redu. Prilog je bio pozitivan.

Nakon priloga je slijedilo javljanje reporterke/novinarke Sanje Smiljanić Grubišić koja je razgovarala s Mirkom Budimirom, dopredsjednikom Udruge trgovine pri Hrvatskoj udruzi poslodavaca. Govorio je o tome da „cijene idu gore ne radi uvođenja eura, nego radi stanja na tržištu“. Napomenuo je da dvojno plaćanje teče u redu, uz tek pojedine poteškoće. Apelirao je na građane da u trgovine dolaze s manjim apoenima kako bi trgovcima bilo lakše. Javljanje/razgovor je bio neutralan.

U studiju je novinarka Zrinka Grancarić razgovarala s gošćom Gordanom Soldo, savjetnicom uprave FINA-e koja je govorila o novom platnom sustavu koji je započeo s uvođenjem nove valute i kakav veliki posao je obavljen, poglavito u informatičkom smislu, kako bi uvođenje proteklo bez problema. Rekla je da bi do 15. siječnja svi bankomati u Hrvatskoj trebali isplaćivati eure, bez iznimki. Bilo je riječi i o paketićima novih eurokovanica s hrvatskim motivima te o velikom interesu građana za njih. Spomenuto je i do kada će se moći mijenjati kune u eure te je navela pretpostavku da će se većina zamjena vjerojatno obaviti do kraja dvojnog optjecaja, odnosno do 14. siječnja. Isto tako, rekla je da gotovine ima dovoljno i da su svi opskrbljeni u dovoljnoj mjeri. Zanimljivost koju je iznijela jest da će sada četiri puta više kovanica biti u optjecaju nego kada smo imali kunu kao valutu. Razgovor je bio pozitivan.

Potom je prikazan prilog o stanovnicima pograničnog područja sa Slovenijom. Govorili su Dražen Vegel, stanovnik Bregane koji radi u Brežicama i Gabriela Žokalj koja se preselila iz Samobora u Novu Vas pri Mokricah u Sloveniji. Prikazano je kako im je život veoma olakšan jer više nema granice sa Slovenijom. Prisjetili su se teških trenutaka iz prošlosti, kada su zbog te granice i gužvi bili odvojeni od svojih obitelji, kada im je bilo teško doći do posla itd. Podijelili su svoje životne sudbine u Dnevniku, i dalje nesvjesni toga da je granica nestala i da mogu lagodno ići u Sloveniju baš kao i u druge dijelove Hrvatske. Prilog je bio pozitivan.

3. siječnja 2023. godine

U emisiji koja se emitirala 3. siječnja prva najava o tome da je ministar gospodarstva Davor Filipović optužio trgovce da varaju građane podizanjem cijena. Nakon najavnog dijela, prva tema je bila upravo ta – neopravdano podizanje cijena tijekom uvođenja eura te da će se uspostaviti crne liste koje će omogućiti da se oni koji neopravdano dižu cijene sankcioniraju, jer bi to moglo ubrzati stopu inflacije, osobito ako cijene ostanu visoke.

Prvi prilog prikazao je scene s vukovarske tržnice gdje su intervjuirani građani negodovali zbog povećanja cijena, jedna gospođa je to opisala kao „lov u mutnom“. Potom su uslijedili kadrovi iz Šibenika. Većina anketiranih primijetila je da su cijene poskupjele, kao i u Zagrebu koji je bio prikazan nakon Šibenika. Davor Filipović, ministar gospodarstva i održivog razvoja u prilogu je istaknuo kako trgovcima ovo „neće proći“ i kako će vlada učiniti sve da zaštiti građane. Trgovci odgovaraju da su sve radili po zakonu. Martin Evačić iz trgovačkog lanca NTL i predsjednik Udruge trgovine Hrvatske udruge poslodavaca izjavio je da „do nikakvog povećanja cijena u trgovinama nije došlo. Svi trgovci su odbili prihvaćati nove cjenike dobavljača već negdje od početka jedanaestog mjeseca“. Jozo Džakula, direktor informatike Konzuma poručio je da oni sigurno nisu dizali cijene prilikom konverzije u euro i da su sve proveli u skladu s etičkim kodeksom. Napomenuli su da su cijene rasle zbog ekonomske situacije u svijetu, a ne zbog uvođenja eura. Potom je unutar priloga prikazano priopćenje Hrvatske udruge poslodavaca gdje su naveli da su šokirani prijetnjama ministra Filipovića. Možemo zaključiti da je prilog bio negativan zbog pritužbi građana i priopćenja HUP-a, unatoč tome što su trgovci u drugom dijelu priloga rekli da poštuju etički kodeks te da nisu podizali cijene. Prilog je bio negativan.

Nakon priloga, reporterka/novinarka HRT-a Sanja Smiljanić Grubišić javila se s terena s gošćom Sanjom Smoljak Katić, koja je direktorica sektora za trgovinu Hrvatske gospodarske komore, koja je istaknula da su se sastali s trgovcima, te da su razgovarali o podizanju cijena i

reakcijama potrošača na podizanje cijena. Apelirala je da trgovci pristupe etičkom kodeksu te istaknula da uvođenje eura ne smije biti razlog podizanja cijena. Podsjetila je na prošlu godinu, kada je vladala energetska kriza i izmijenjeni uvjeti poslovanja. Novinarka je zatim napomenula da je došlo do smanjenja cijena nafte, no da ni nakon toga nema naznaka kraju pojeftinjenja. Gošća je odgovorila da tu postoji niz efekata koje treba propratiti i da trgovcima nije lako, te da kada se razgovara o promjeni cijena svi partneri trebaju sjesti na stol, a ne da trgovci uvijek budu krivi jer su oni „prvi u dodiru s potrošačima“. Ovo javljanje bilo je neutralno jer je gošća pokušala „ublažiti“ novonastalu situaciju.

Sljedeći prilog bio je o navikavanju građana na novu valutu. Anton iz Zagreba intervjuiran je u mesnici gdje je u prilogu meso platio kunama, „da se riješi kuna“. Novinarka je napomenula da postoji i aplikacija koja pomaže građanima i trgovcima u prilagodbi na novu valutu. Mesar Neven Suman i vlasnica frizerskog salona Hata Novalija rekli su da im aplikacija puno pomaže. Prikazani su kadrovi s vukovarske tržnice gdje je trgovkinja Nada pokazala kako se trgovci nalaze s novim iznosima. Taksist Božo je rekao da je još uvijek nezgodno preračunavati, a taksist Marijan rekao da nema problema s plaćanjem. Potom je uslijedio kadar iz Šibenika gdje je Tomislav Stančić, ugostitelj iz Šibenika rekao da bude pojedinih poteškoća u plaćanju. U prilogu je spomenuto i da treba pripaziti na to jesu li novčanice prave ili lažne. Prilog je bio pozitivan.

U najavi idućih minuta u kojima je bilo riječi o poskupljenju goriva, rečeno je da je Petrol koji je povisio cijene u novogodišnjoj noći izjednačio cijene s ostalima i da zbog takvog postupka traje nadzor državnog inspektorata. Prikazane su izjave Davora Filipovića, ministra gospodarstva i održivog razvoja koji je rekao da nalazi inspektorata još nisu gotovi te da su inspektori na terenu, kao i Vladimira Kuzmića, člana uprave Petrola koji je rekao da je Petrol svoje maloprodajne cijene „u skladu sa zakonom i jučer i danas“. Prilog je bio negativan.

Zatim je u studiju HRT-a gostovao Krešimir Sever, predsjednik nezavisnih hrvatskih sindikata. S njim je razgovarala novinarka Zrinka Grancarić. Rekao je da „od jučer ljudi neprekidno zovu i ljuti su na sindikate jer smo mi govorili da se ne bi smjelo dogoditi ovakvo povećanje cijena, a kad slušam trgovce da kod njih ništa nije poskupjelo, ne znam što se događa, jer se građani stalno žale da je sve poskupjelo, radi se o poskupljenjima od 10, 15, 20 pa i više posto.“ Istaknuo kako se podizanje cijena najviše prelomilo na leđima građana. Naveo je da se treba ugledati na susjednu Sloveniju glede uvođenja crnih lista. „U ovom trenutku je jasno da su i trgovci puno toga prepustili dobavljačima. Činjenica je da su se cijene digle i to građani osjete

iz trenutka u trenutak“, dodao je. Rekao je i da je zamrzavanje cijena dobrodošlo u određenim slučajevima, međutim „može doći do uigrane ekipe trgovaca i dobavljača koji će početi zazivati umjetne nestašice“, naveo je Sever. Svoje gostovanje je zaključio time da plaće i mirovine moraju rasti. Razgovor je bio negativan.

Prilog o Schengenu u ovom je izdanju Dnevnika bio tek osmi, u 35. minuti (34:40). Novinar Marko Percan napravio je prilog iz Buzeštine, područja u kojem je granica ometala svakodnevno kretanje. Prikazali su mjesto Slum gdje su svi intervjuirani ljudi bili iznimno veseli što će ponovno biti bez granica sa susjedima iz Slovenije. Branko Zlatić iz Sluma je rekao da „ta granica nije smetala čovjeku iz Zagreba ili Maribora, već nama koji tu živimo“. Miloš Božić iz Sluma je izjavio: „Ja sam se rodio kad nije bilo granice i kad smo slobodno putovali.“ Damir Kajin, gradonačelnik Buzeta, istaknuo je da sve ovo, i Schengen i euro, otvara vrata i stranim investicijama, no u prilogu je prikazana i doza zabrinutosti domaćih stanovnika o tome da ne mogu konkurirati stranim ponudama za kupovinu nekretnina. Svi se ipak slažu da ulazak u Schengen ima više dobrih strana. Prilog je bio pozitivan.

4. siječnja 2023. godine

U emisiji koja se emitirala 4. siječnja već je u najavi spomenuta ogorčenost građana dizanjem cijena, ali i to kako se mogu prepoznati lažne novčanice eura koje su u optjecaju. U najavi prvog priloga istaknuto je kako „građani sve burnije reaguju na val poskupljenja koji je zemlju zahvatio uvođenjem eura“. U prilogu su anketirani građani komentirali kako je sve poskupjelo, no neki su naznačili da se to događa još od prije uvođenja eura. Potom je prikazana Tanja Popović Filipović ispred Centra za edukaciju i informiranje potrošača, koja je ukazala na neučinkovito informiranje građana i iskorištavanje promjene valute za podizanje cijena. Potom su emitirali izjavu Ane Knežević, predsjednice Hrvatske udruge za zaštitu potrošača iz programa Hrvatskoga radija. Govorila je o poskupljenju kruha. „Kruh koji košta 7 kuna, sada je zaokružen na 1 euro, to je 53 lipe skuplje.“ Uslijedila je izjava Davora Filipovića, ministra gospodarstva koji je izjavio da „neće tolerirati“ ovakvu situaciju i da će „kalibrirati novi paket mjera“. Potom i izjava Dalibora Kratohvila, predsjednika Hrvatske obrtničke komore koji je rekao da se „moraju bojati oni koji su evidentno kršili zakon“. Damir Novotny, ekonomski analitičar je u prilogu rekao da se ne možemo vratiti na mirno ekonomsko stanje od prije 10 godina. Prilog je bio negativan.

Nakon priloga, uslijedilo je javljanje reporterke/novinarke Mateje Šeparović ispred Banskih dvora. Rekla je da „Vlada uzvraća udarac svima onima koji su iskoristili konverziju iz kune u

euro te na taj način podignuli cijene, i to za nekoliko kuna“. Navela je da je na stolu nekoliko opcija koje će pomoći građanima u ovoj situaciji, ali i da Vlada razmišlja o revidiranju cijena struje. Rekla je da je premijer Andrej Plenković rekao da su na terenu svi inspektori i da od njih čeka detaljno izvješće. Zatim je emitirana izjava premijera gdje je rekao da je „čisti bezobrazluk raditi od građana nekoga tko nije previše pametan“. Javljanje s izjavom je bilo negativno.

Usljedio je drugi prilog gdje su analizirali privikavanje na novu valutu. Većina građana koji su anketirani bili su afirmativni prema euru i rekli da se snalaze te da će naučiti, osim trgovkinje iz Varaždina koja je rekla da se teško snalazi. Ivan Horvat, direktor marketinga trgovačkog lanca iznio je zanimljivost da je „udio kartičnog plaćanja iznimno velik“. Maja Grgić, iz odjela odnosa s javnošću trgovačkog lanca kazala je da se „većina kupaca još u potpunosti nije navikla na novu valutu i uzimaju sve kovanice ostatka sebi“. Prilog je bio neutralan.

Treći prilog u ovom Dnevniku govorio je o usporedbi cijena u Hrvatskoj i Sloveniji. Reporter/novinar Marko Percan javio se iz Kopra rekavši da su cijene slične, ali su Slovencima veće plaće. Uspoređivao je cijene u Puli i Koprnu. Naveo je da je prosječna plaća u Hrvatskoj 1030 €, a u Sloveniji oko 1300 €. Na koncu priloga je napomenuo da treba uračunati i ostale čimbenike pri planiranju kupovine u Sloveniji; vrijeme, novac, udaljenost, pa tek onda iskombinirati isplati li se kupovati u Sloveniji. Prilog je bio neutralan.

U sljedećim minutama gost u studiju bio je Mladen Vedriš, profesor i ekonomski analitičar koji je komentirao inflaciju u zemlji ali i inflaciju u zemlji i u susjedstvu. Istaknuo je da se „duh iz boce povećanja cijena“ izašao znatno prije uvođenja eura i da su „pod krinkom inflacije Hrvatima promakla brojna poskupljenja“, kako je zaključila voditeljica. Napomenuo je kako su najvažnije namirnice već unatrag osam mjeseci znatno poskupjele. Razgovor je bio negativan.

Nakon gosta u studiju, emitiran je prilog (čitanač voditelja uz kadrove iz trgovina) o tome da stranka Socijaldemokrati predlaže uvođenje posebnog poreza za sve koji su ostvarili ekstraprofit uvođenjem eura, a nakon toga je emitirana izjava Domagoja Hajdukovića, potpredsjednika Socijaldemokrata koji je zaključio da je „očito da je puno toga prepušteno slučaju“. Prilog je bio negativan.

Kroz nekoliko minuta nezvanih vijesti za euro i Schengen emitiran je prilog o lažnim eurima. Spomenuto je da se krivotvore brojne valute, od konvertibilnih marki, preko šilinga do turskih lira. Provedena je anketa među građanima, pojedini su bili prevareni, a pojedini ne. Martina

Skenderović Božičević iz Direkcije nacionalnih centara za borbu protiv krivotvorenja, analizu novčanica i analizu kovanog novca Hrvatske narodne banke u prilogu je savjetovala građane i pokazivala kako prepoznati lažne novčanice. Željko Brkić iz Ministarstva unutarnjih poslova govorio je o rekvizitnom novcu i o tome kako on treba imati posebne dozvole za izdavanje. Prilog je bio neutralan.

Na kraju ovog Dnevnika napravili su zabavnu reportažu o snalaženju prodavača s novom valutom na zagrebačkom sajmu Hrelčić. Anketirani prodavači kažu da su kod njih euri već dugo u uporabi, dok jedan prodavač ipak treba vremena za snalaženje. Prilog je bio neutralan.

5. siječnja 2023. godine

U emisiji koja se emitirala 5. siječnja prva najava je bila o tome da je Vlada zaprijetila snažnom intervencijom onima koji su podignuli cijene i da ih poziva da ih vrate na razinu od 31. prosinca. Druga najava bila je o tome kako su se Slovenci obračunali s rastom cijena tijekom uvođenja eura. Nakon najavnog dijela, vizualizacijama je u studiju prikazano koliko je što poskupjelo. Uslijedio je prvi prilog ovog izdanja Dnevnika, govorio je o Vladinim potezima protiv povećanja cijena. Premijer Andrej Plenković označio je povećanje cijena kao „lov u mutnome“ i pozvao sve gospodarske subjekte da vrate cijene na razinu kakva je bila na kraju prosinca. U prilogu je rečeno da inspekcije provode svoj posao. Prikazana je i izjava Andrije Mikulića, glavnog državnog inspektora, koji je rekao da je neozbiljno prema Vladi RH i prema hrvatskom potrošaču sve ovo što se događa s povećanjima cijena. Prilog je bio negativan.

Drugi prilog govorio je o lovu na „lovce u mutnom“. Dalibor Kratochvil, predsjednik Hrvatske obrtničke komore tvrdi da sasvim razumije odluke Vlade. Nakon njega Martin Evačić, predsjednik HUP-ove Udruge trgovina izjavio je da u slučaju da inspekcije negdje utvrde da su trgovci povisili cijene, sasvim očekivano je da će ih trgovci spustiti. Krešimir Sever, predsjednik Nezavisnih hrvatskih sindikata, ističe da „građani sve plaćaju daleko skuplje nego što su očekivali“. Zatim su prikazane su scene iz Osijeka i Rijeke. U Osijeku je sve poskupjelo, a građani u prikazanoj anketi vidno su nezadovoljni. U Rijeci pak svijetao primjer, Kristina Prijić, glasnogovornica riječkog prijevoznika Autotroleja kaže da je kod njih došlo do pojeftinjenja karata jer zaokružuju cijene na niže. Potom je prikazana Dijana Smoljo, zagrebačka obrtnica koja kaže da je poželjan jači nadzor trgovaca. Gordana Lukić, predsjednica Udruga potrošača Međimurja ukazuje na listu nesavjesnih poduzetnika. Prilog je bio negativan.

Gost Dnevnika bio je Davor Filipović, ministar gospodarstva. Ponovio je da trgovci cijene trebaju vratiti na razinu od 31.12. jer im u protivnom slijede sankcije, ali i da uopće nema

razloga da posežu prema neopravdanim podizanjima cijena. Osvrnuo se i na najavu novog povećanja cijena i rekao da to promatra kao „nelogičan i nekorektan potez u kontekstu svega onoga što je Vlada radila“. Istaknuo je da su sve opcije na stolu i da će koristiti sve načine kako bi zaštitili standard građana. Razgovor je bio negativan s obzirom na situaciju.

Nakon gostovanja uslijedile su izjave oporbenih zastupnika zbog zakašnjele reakcije Vlade na poskupljenja. Negativan prilog.

Sljedeći prilog bio je iz Slovenije, o njihovom iskustvu s uvođenjem eura. Anketirani trgovci kažu da je sve izrazito poskupjelo. Novinar/repoterka navela je da se kontrola cijena proizvoda i usluga provodila svaka tri mjeseca od 2006. do 2009. godine, ali i da slične liste postoje i danas. Bojan Ivanc, glavni ekonomist Gospodarske komore Slovenije istaknuo je da kada si u europodručju nije moguće da cijene u određenoj zemlji rastu mnogo više nego u ostalim zemljama europodručja. Saša Muminović, član uprave slovenskog poduzeća kaže da je mnogo jednostavnije kada postoji usklađena europska valuta i kada je zemlja dio europodručja. Ovaj prilog je bio neutralan.

Zatim je slijedio prilog o poskupljenju telekomunikacijskih usluga. Marija Ljubić Karanović iz HAKOM-a rekla je da će telekomi „čekati Državni zavod za statistiku da vide kolika je stopa inflacije i u skladu s tim će uskladiti cijene“. Prikazano je i priopćenje Hrvatskog telekoma gdje su napisali da poskupljenje nema nikakve veze s uvođenjem eura. Nakon njega i priopćenje A1 gdje su napisali da još ne planiraju poskupjeti svoje usluge. Ana Knežević, predsjednica Udruge za zaštitu potrošača ističe da građani nemaju izbora. Đuro Lubura, stručnjak za telekomunikacije kaže da su se uvjeti za korisnike promijenili na lošije. Prilog je bio negativan.

6. siječnja 2023.

U ovom izdanju Dnevnika u najavnom dijelu prva najava je bila vezana za poskupljenje cijena i Vladine mjere glede toga. Prvi prilog počeo je s kadrovima iz Zagreba i s anketom građana o tome jesu li primijetili da je kava poskupjela. Većina je rekla da su cijene tu negdje i da se kave neće odreći. Potom je prikazana izjava premijera Andreja Plenkovića koji je rekao da imaju „puno arsenala u svojim rukama“ i da preporučuje svima da vrate cijene. Mirko Budimir, dopredsjednik Udruge trgovine pri HUP-u naglasio je da se cijena na polici formira prema „fakturi dobavljača“. Prikazan je i Željko Garača s Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Splitu koji smatra da apel Vlade neće promijeniti ništa na bolje i da je to „šuplja mjera“. Potom i izjava Krešimira Severa iz Nezavisnih hrvatskih sindikata o tome da se „do velike mjere digao

bezobrazluk u trgovinama kada je riječ o malim trgovcima, pekarnicama, uslužnim djelatnostima i slično“. Onda su za kraj priloga prikazane i izjave građana koji su rekli da će kupovati minimum, ono što je prijeko potrebno, ili pak u Sloveniji itd. Prilog je bio negativan.

Nakon priloga uslijedilo je javljanje reporterke/novinarke Danijele Bratić Herceg iz Varaždina koja je razgovarala s gošćom Sanjom Keretić iz Udruge Varaždinski potrošač. Rekla je da ni trgovci ni potrošačke udruge ne vjeruju da će nakon Vladinog apela trgovci sniziti cijene te smatra da bi bio potreban pojačan nadzor, te da su crne liste jedno od mogućih rješenja. Ovo javljanje/ovaj prilog bio je neutralan.

Sljedeći sadržaj u Dnevniku bili su podaci o inflaciji u eurozoni te gost u studiju Danko Sučević, financijski savjetnik koji je rekao da pad inflacije u eurozoni znači da cijene neće padati, ali da će manje rasti. Osudio je postupke trgovaca koji su neopravdano digli cijene i izrazio očekivanje da će u Hrvatskoj inflacija u siječnju biti znatno niža nego ranije. Istaknuo je da smatra da je uvođenje eura dobra stvar. Ovaj prilog je bio neutralan.

Pri kraju ovog izdanja Dnevnika u prilogu o brojnim Hrvatima na slovenskim skijalištima istaknuto je kako su slovenska skijališta ulaskom u Schengen još bliža.

7. siječnja 2023.

Već u najavnom dijelu, prva najava je bila vezana za neopravdana poskupljenja tijekom uvođenja eura. To je i bio i prvi prilog. Anketirani građani na početku priloga rekli su da nisu primijetili da su se cijene spustile. Jedna gospođa je uz to dodala da Hrvati samo kukaju, a imaju svi para i stalno kupuju. Prodavači su u prilogu izjavili da nisu dizali cijene i da konverzija ne znači da se cijene moraju dizati. Potom je Dalibor Kratohvil, predsjednik Hrvatske obrtničke komore apelirao na sve da revidiraju cijene. Uslijedila je izjava Roberta Kovačevića, predsjednika zadarskog Ceha ugostitelja pri HOK-u, gdje je rekao da je otišao na godišnji odmor, kao i brojni trgovci, da bi sa strane mogli vidjeti kako će se situacija odvijati. Prilog je bio neutralan.

Nakon priloga, novinar Mladen Sirovica razgovarao je s Jelenom Tabak, predsjednicom Udruženja ugostiteljskih djelatnosti Hrvatske gospodarske komore koja se nalazila u splitskom studiju. Rekla je da se nada da će svi koji su neopravdano podignuli cijene, to i ispraviti, ali i da su cijene tijekom prošle godine „opravdano rastle“. Izrazila je očekivanje da će se ova situacija kroz nekoliko dana riješiti. Razgovor je bio neutralan.

Slijedio je prilog o kupovanju preko granice radi poskupljenja tijekom uvođenja eura kao službene valute Republike Hrvatske te kako Imočani i Splićani idu kupovati u Bosnu i Hercegovinu, točnije u mjesto Goricu, odmah iza graničnog prijelaza Vinjani Donji. Anketirano je četvero prolaznika koji su izjavili kako im se isplati doći kupovati tamo. Prilog je negativan zbog toga što su građani primorani ići u drugu zemlju zbog neopravdanog dizanja cijena tijekom uvođenja eura. Prilog je bio negativan. Schengen je spomenut u prilogu o sezonskom radu tijekom zime u Hrvatskoj.

8. siječnja 2023.

U ovom izdanju Dnevnika Schengen se spomenuo u prilogu u 14. minuti emisije. Govorilo se o kompenzacijskim mjerama, odnosno o tome što policajci koji su radili na nekadašnjim graničnim prijelazima sada rade. Zaposleni su na unutarnjim kontrolama unutar Republike Hrvatske. To je potkrijepljeno i pisanom izjavom Davora Božinovića, ministra unutarnjih poslova. Prilog je bio neutralan.

Usljedio je prilog iz pograničnog mjesta Štrigova u Međimurju gdje je stanovnicima ulazak u Schengen olakšao život. Neki od anketiranih su čak i unutar kuće bili odvojeni u dvije države. Prilog je bio pozitivan.

Na koncu ovog izdanja Dnevnika emitiran je prilog sa zagrebačkog sajma Hrelić i o tome kako se prodavači i kupci navikavaju na novu valutu. Kupci su izjavili da vide da su prodavači zaokružili cijene, dok prodavači to opovrgavaju. Prilog je bio neutralan.

9. siječnja 2023.

U 8. minuti emisije emitiran je prilog o kontroliranju poskupljenja cijena. Anketirana su 4 kupca i 2 prodavača gdje kupci ističu kako su cijene povećane, dok trgovci kažu kako su i njima troškovi povećani te da imaju pravo povisiti cijene. U prilogu su prikazani i Marko Paripović iz Udruge „Potrošački centar“, Ljubo Jurčić iz Hrvatskog društva ekonomista i Andrej Zorko iz Saveza slobodnih sindikata Slovenije. Paripović i Jurčić su rekli da ovakva situacija nije u redu i da treba pribjegavati mjerama, dok je Zorko istaknuo primjer Slovenije i njihovog praćenja i kontroliranja cijena otkad su ušli u eurozonu. Prilog je neutralan.

Nakon priloga, u studiju HRT-a gost je bio Mladen Jakopović, predsjednik Hrvatske poljoprivredne komore koji je rekao da se ovakva situacija treba popraviti i da je ulaskom Hrvatske u eurozonu i Schengensko područje situacija za hrvatske poljoprivrednike iznimno poboljšana te da su barijere nestale. Razgovor je bio neutralan.

Nakon razgovora u studiju, u Dnevnik se javio reporter/novinar Šime Vičević iz središnjice HDZ-a nakon sastanka o poskupljenjima i rekao da je Vlada pripremila brojne mjere. Prikazana je izjava premijera Andreja Plenkovića koji je apelirao da se cijene vrate, jer će u protivnom od petka (a ovo je bio ponedjeljak) slijediti sankcije. Javljanje/prilog je bio neutralan.

Schengen je spomenut u nastavku emisije, u okviru priloga o novoj turističkoj godini kojoj u prilog ide ulazak u eurozonu i Schengen.

10. siječnja 2023.

U ovom Dnevniku drugi prilog po redu bio je o neopravdanim poskupljenjima tijekom uvođenja eura. Anton Trojnar, potpredsjednik Hrvatske obrtničke komore rekao je da se treba paziti koje se mjere koriste, dok iz Hrvatske udruge poslodavaca u priopćenju koje je prikazano kažu da „nije bilo propusta u formiranju cijena prilikom prelaska na euro“ i „ako ima nepravilnosti, državna tijela ih trebaju detektirati i sankcionirati“. Krešimir Kuterovac iz Hrvatske udruge proizvođača svinja u prilogu kaže da je pravi put regulacija kakva je u ostatku Europske unije. Davor Banović, financijski savjetnik, rekao je da državni i devizni inspektorat trebaju odraditi svoj posao. Dunja Maletić, pravna savjetnica za zaštitu potrošača, navela je da se kasni s mjerama i s inspekcijskim nadzorima. Prilog je bio neutralan.

Usljedio je prilog s Dolca gdje su prikazani kadrovi poluprazne zagrebačke tržnice. Prodavači su rekli da nema ljudi jer nemaju novca, a jedna trgovkinja priznala je da jedva čeka da prođe dvojno korištenje valuta i da se počnu koristiti samo euri. Prilog je bio negativan.

Na kraju Dnevnika prikazana je reportaža s benkovačkog sajma i o tome kako se tamo privikavaju na eure. Građani su bili zadovoljni i rekli da nemaju problema s eurima te da je to dobro za Hrvatsku. Prilog je bio pozitivan.

11. siječnja 2023.

U ovom Dnevniku se tek u 13. minuti spomenuo euro. Napravljen je prilog o tome da trgovci mole građane da plaćaju u što sitnijim iznosima, a ne velikim apoenima što je i potkrijepljeno priopćenjima trgovačkih lanaca koja su prikazana. Većina građana u prilogu rekla je da nosi sa sobom manje iznose kada idu u kupovinu. Prilog je bio neutralan.

Nakon priloga, u studiju je gostovao Tihomir Mavriček, izvršni direktor Sektora za gotov novac Hrvatske narodne banke. S njim je razgovarao Mladen Sirovica. Istaknuo je da sve tehničke stvari prolaze u redu i da su „ovo sve dječje bolesti koje treba proći“, te da bi sve trebalo biti jednostavnije kada prođe razdoblje dvojnog optjecaja valuta koje traje do 14. siječnja. Naveo

je da će hrvatska kovnica novca iskovati dovoljnu količinu novca za građane te da su novčanice posuđene od austrijske narodne banke i da ih ima dovoljno. Gostovanje u studiju/razgovor je bio pozitivan.

U 20. minuti emisije emitiran je prilog iz Like o tome kako se Ličani snalaze s eurima, rekli su da nemaju problema sa snalaženjem u eurima, iako bi im plaće i mirovine trebale biti veće te da ovako jedva preživljavaju. Prilog je bio neutralan.

12. siječnja 2023.

Ovaj Dnevnik imao je tek ponešto informacija o euru, odnosno o poskupljenjima uzrokovanim neopravdanim dizanjem cijena tijekom uvođenja eura. Voditeljica Marta Šimić Mrzlečki je na početku Dnevnika, u najavnom dijelu, rekla da su inspektori u gotovo svakom trećem nadzoru utvrdili neopravdano povećanje cijena.

Tek u 36. minuti Dnevnika uslijedili su spomenuti podaci o inspektorskim aktivnostima. Na vizualima iza voditeljice prikazano je koliko su dizane cijene određenih usluga i proizvoda. Voditeljica je istaknula da su inspektori proveli skoro 700 nadzora i utvrdili 178 slučajeva neopravdanog dizanja cijena. Ovaj sadržaj je bio neutralan.

U 40. minuti emitiran je prilog s bjelovarske tržnice o tome kako se prodavači i kupci snalaze s eurima. Prodavači uvjeravaju da nisu dizali cijene, dok kupci većinom misle da jesu. Prilog je bio neutralan.

13. siječnja 2023.

Prvi prilog već je u najavi bio potkrijepljen vizualima kazni koje su uslijedile za sve one koji su neopravdano podigli cijene. U prilogu je premijer Andrej Plenković izjavio „ne budu li u roku koji im je zadan vratili cijene, snosit će predviđene novčane kazne“. U istom tonu nastavili su i Davor Filipović, ministar gospodarstva, Vedrana Filipović-Grčić, pomoćnica glavnog državnog inspektora, Božidar Kutleša, ravnatelj Porezne uprave, Mario Demirović, ravnatelj Carinske uprave i Oleg Butković, potpredsjednik Vlade i ministar mora, prometa i infrastrukture. Prilog je bio negativan.

Drugi prilog bio je o pojeftinjenju određenih namirnica, no građani u prilogu kažu da ne primjećuju da je išta pojeftinilo. Svi su bili kritični prema aktualnoj situaciji. Prikazane su izjave Franza Letice, predsjednika Ceha ugostitelja i turističkih djelatnika Hrvatske obrtničke komore koji je rekao da su to individualni slučajevi i Martine Gregur, predsjednice sekcije

frizera i kozmetičara Hrvatske obrtničke komore koja je izjavila da očekuje da će njezini kolege koji su neopravdano dignuli cijene vratiti ih. Prilog je bio negativan.

Gost u studiju bio je Krešimir Sever, predsjednik Nezavisnih hrvatskih sindikata. S njim je razgovarao novinar Mladen Sirovica. Naveo je da su upratili da su pojedini dizali cijene već u drugoj polovici jedanaestog mjeseca prošle godine te da je ovo sve snažan udar na potrošače i da se to nije smjelo dogoditi. Napomenuo je da je kod ključnih namirnica poskupljenje najjače, kao što su kruh i peciva. Mišljenja je da pravo „otrježenje“ čeka trgovce, proizvođače i opskrbljivače „u narednom razdoblju“. Razgovor/prilog je bio negativan.

14. siječnja 2023.

Prva najava Dnevnika bila je o tome da kuna odlazi u povijest za nekoliko sati i da ju od ponoći zamjenjuje euro u potpunosti jer prestaje razdoblje dvojnog optjecaja valuta. U prilogu o kuni ljudi su rekli da će im nedostajati kuna, ali da će se lako priviknuti na novu valutu. Ugostitelji su pak rekli da ljudi sve više plaćaju u eurima i da su se već naviknuli. Gordana Soldo, savjetnica Uprave FINA-e i Tamara Perko, direktorica Hrvatske udruge banaka pojasnile su kako se kune do daljnjega mogu mijenjati, još dvije godine kovanice, a novčanice do daljnjega. Prilog je bio pozitivan.

Nakon priloga, iz jednog zagrebačkog trgovačkog centra javila se reporterka/novinarica Marina Ninković. Rekla je da su se građani naviknuli na eure i da svi već većinom plaćaju u eurima. Pojasnila je i što će se dogoditi s novčanicama i kovanicama kune. Novčanice će se reciklirati i koristiti u papirnoj industriji, dok će se kovanice taliti te će se od njih dobiti metal iskoristiv na tržištu. Javljanje, odnosno prilog je bio pozitivan.

15. siječnja 2023.

U 14. minuti emitiran je prilog o tome da smo se nakon dva tjedna plaćanja i kunama i eurima pozdravili s kunom te da je jedino sredstvo plaćanja u Hrvatskoj od sada euro. Ugostitelji i prodavači kažu da se navikavaju. Prikazana je i izjava predsjednika Zorana Milanovića koji kaže da je odlučeno da uvedemo euro i da se trebamo tome prilagoditi te je napomenuo da smo se na referendumu za Europsku uniju odlučili da ćemo preuzeti i euro kao službenu valutu, ali da su i još neke zemlje to odlučile, no još nisu preuzele euro kao službenu valutu. Prilog je bio neutralan.

Nakon priloga uslijedilo je javljanje reporterke/novinarke Marine Ninković iz jednog zagrebačkog trgovačkog centra. Rekla je da se ljudi navikavaju na eure i da još preračunavaju

u kunama koliko nešto košta. Napomenula je da u ponoći prolazi jednomjesečno razdoblje prilagodbe na bankomatima kada nije bilo provizije pri dizanju gotovine i kada se ne podiže novac s bankomata vlastite banke. „Od sutra vrijede stara pravila. Gotovinu podižemo bez naknade samo na bankomatima svoje banke, a na drugim bankomatima zaračunava se naknada.“, zaključila je. Ovaj sadržaj Dnevnika bio je pozitivan.

7.2. Kvantitativna i kvalitativna analiza sadržaja

U nastavku rada tablično ćemo prikazati kvantitativnu analizu Dnevnika Hrvatske radiotelevizije u odabranom razdoblju. Analizirali smo vrijeme koje je posvećeno sadržaju koji se odnosi na euro i Schengen, kombiniranju eura i Schengena u sadržajima te njihovo ukupno vrijeme uz postotke koje zauzimaju u ukupnom trajanju određenog Dnevnika i ukupnom zbroju svih emitiranih Dnevnika u odabranom razdoblju.

Kvalitativna analiza prikazana je u sljedećim tablicama i grafikonima. Pojedinačno je prikazana analiza za priloge koji se odnose samo na euro i samo na Schengen. Četiri priloga koja su se odnosila i na jednu i drugu temu nisu prikazana jer čine mali dio u odnosu na ostale priloge.

U tablici 1. vidimo koliko je trajao sadržaj Dnevnika o euru i Schengenu pojedinačno te ukupno, ali i koliko su teme o euru i Schengenu sveukupno obuhvaćale vrijeme Dnevnika u usporedbi sa sveukupnim trajanjem emisije. Sadržaj o euru najviše je bio zastupljen 4.1., ali se cijelo razdoblje emitirao znatno više od sadržaja o Schengenu. Sadržaj o Schengenu najizraženiji je bio 30.12., te je osjetno manje prikazivan u odabranom razdoblju. Ukupan sadržaj o euru i Schengenu najzastupljeniji je bio početkom razdoblja, da bi se s vremenom njegova prisutnost u Dnevniku smanjivala.

Tablica 1: Kvantitativni prikaz analiziranog sadržaja

Datum	Euro	%	Schengen	%	Euro/ Schengen	%	Ukupno	%	Trajanje Dnevnika
30.12.2022.	0:04:49	8,90	0:12:18	22,72	0:02:02	3,76	0:19:09	35,38	0:54:08
31.12.2022.	0:06:14	12,27	0:05:46	11,35	0:00:28	0,92	0:12:28	24,53	0:50:49
1.1.2023.	0:10:52	20,59	0:12:01	22,77	0:05:49	11,02	0:28:42	54,37	0:52:47
2.1.2023.	0:15:36	29,70	0:02:40	5,08	0:00:00	0,00	0:18:16	34,78	0:52:31
3.1.2023.	0:18:13	35,41	0:02:12	4,28	0:00:00	0,00	0:20:25	39,68	0:51:27

4.1.2023.	0:22:37	43,48	0:00:00	0,00	0:00:00	0,00	0:22:37	43,48	0:52:01
5.1.2023.	0:19:49	37,73	0:00:00	0,00	0:00:00	0,00	0:19:49	37,73	0:52:31
6.1.2023.	0:11:35	21,37	0:00:00	0,00	0:00:00	0,00	0:11:35	21,37	0:54:12
7.1.2023.	0:10:47	21,04	0:00:00	0,00	0:00:00	0,00	0:10:47	21,04	0:51:15
8.1.2023.	0:02:25	4,58	0:03:40	6,94	0:00:00	0,00	0:06:05	11,52	0:52:49
9.1.2023.	0:09:40	18,22	0:00:00	0,00	0:00:00	0,00	0:09:40	18,22	0:53:04
10.1.2023.	0:08:26	16,22	0:00:00	0,00	0:00:00	0,00	0:08:26	16,22	0:51:59
11.1.2023.	0:08:53	16,65	0:00:00	0,00	0:00:00	0,00	0:08:53	16,65	0:53:21
12.1.2023.	0:02:56	5,66	0:00:00	0,00	0:00:00	0,00	0:02:56	5,66	0:51:51
13.1.2023.	0:11:07	20,79	0:00:00	0,00	0:00:00	0,00	0:11:07	20,79	0:53:29
14.1.2023.	0:04:48	9,28	0:00:00	0,00	0:00:00	0,00	0:04:48	9,28	0:51:44
15.1.2023.	0:05:00	9,21	0:00:00	0,00	0:00:00	0,00	0:05:00	9,21	0:54:19
	2:53:47	19,43	0:38:37	4,32	0:08:19	0,93	3:40:43	24,68	14:54:17

U tablici 2. vidljivo je kako je najveći broj priloga središnjeg Dnevnika o euru i Schengenu s pozitivnim tonom emitiran 1. siječnja, a najviše priloga s negativnim tonom u emisiji 5. siječnja. Tema eura, prema dobivenim podacima na tablici 2., prikazana je u podjednakom omjeru i negativno i neutralno. Pozitivni trend u pogledu euro zone i Schengena, jasno je prikazan uglavnom u prvim danima odabranog razdoblja.

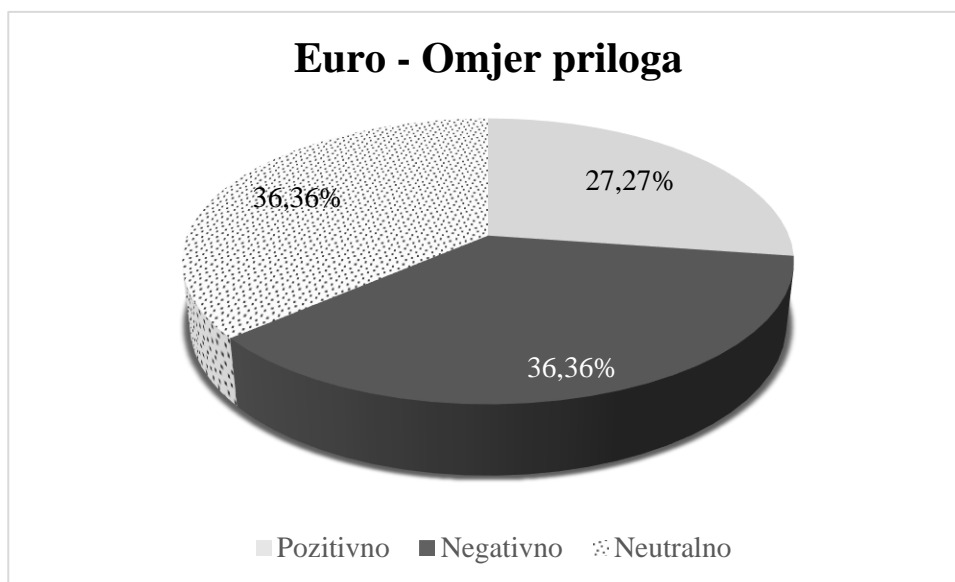
Tablica 2: *Kvalitativni prikaz analiziranog sadržaja vezanog za euro*

EURO

Datum	Pozitivno	Negativno	Neutralno
30.12.2022.	1	0	0
31.12.2022.	2	0	0
01.01.2023.	4	0	0
02. 01.2023.	2	1	1
03. 01.2023.	1	3	1
04. 01.2023.	0	4	4
05. 01.2023.	0	5	1
06. 01.2023.	0	1	2
07. 01.2023.	0	1	2
08. 01.2023.	0	0	1
09. 01.2023.	0	0	3

10. 01.2023.	1	1	1
11. 01.2023.	1	1	1
12. 01.2023.	0	0	2
13. 01.2023.	0	3	0
14. 01.2023.	2	0	0
15. 01.2023.	1	0	1
UKUPNO	15	20	20

Prema dobivenim podacima analize sadržaja na grafikonu 1. vidljiv je omjer priloga Dnevnika o euru u postotcima. Češće i u istom omjeru prikazani su negativno i neutralno od pozitivno prikazanih koji je nešto više od jedne četvrtine (27,27%) od analiziranih priloga u Dnevniku.

Grafikon 1: Omjer priloga o euru u postotcima

Kada je riječ o priložima o Schengenu u središnjem Dnevniku, dobiveni rezultati u tablici 3. posve jasno pokazuju kako su prilozi o Schengenu prikazani pozitivno, uz tek jednu iznimku, 8.1., kada je prilog o Schengenu u središnjem Dnevniku prikazan neutralno.

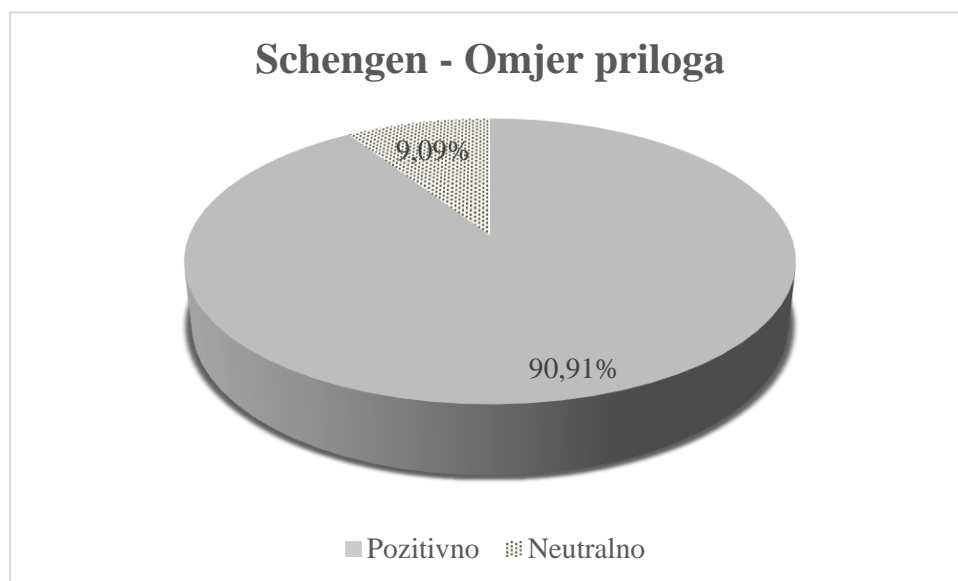
Tablica 3: Kvalitativni prikaz analiziranog sadržaja vezanog za Schengen

SCHENGEN

Datum	Pozitivno	Negativno	Neutralno
30.12.2022.	2	0	0
31.12.2022.	1	0	0
1.1.2023.	4	0	0
2.1.2023.	1	0	0
3.1.2023.	1	0	0

4.1.2023.	0	0	0
5.1.2023.	0	0	0
6.1.2023.	0	0	0
7.1.2023.	0	0	0
8.1.2023.	1	0	1
9.1.2023.	0	0	0
10.1.2023.	0	0	0
11.1.2023.	0	0	0
12.1.2023.	0	0	0
13.1.2023.	0	0	0
14.1.2023.	0	0	0
15.1.2023.	0	0	0
UKUPNO	10	0	1

Na grafikonu 2. posve jasno je vidljivo kako omjer priloga o Schengenu na središnjem Dnevniku više od 90% prikazani pozitivno, dok je samo jedan neutralan prilog (9,09%) ukupnog udjela.

Grafikon 2: Omjer priloga o Schengenu u postotcima

8. Rasprava

Kroz tablicu kvantitativnog prikaza analiziranog sadržaja možemo uvidjeti da je sadržaj vezan za euro bio zamjetno češći u odnosu na sadržaj o Schengenu. Oba su se sadržaja prikazivala u prvim danima odabranog razdoblja, da bi nadalje sadržaj o euru uzeo primat, ponajprije zbog

neopravdanih poskupljenja koje je nastalo uvođenjem eura 1.1.2023. Isto tako, sadržaji, odnosno prilozi koji su u sebi sadržavali i temu eura i temu Schengena prikazivani su samo prva tri dana odabranog razdoblja, kada je Hrvatska ušla u ove dvije europske asocijacije, 1. siječnja je taj dio Dnevnika zauzima 11,02 posto ukupnog trajanja emisije.

Tema eura spominjana je kroz cijelo referentno razdoblje, bila je sastavni dio Dnevnika svaki dan odabranog razdoblja, u prvoj fazi radi novosti i informacija za građane, a nastavila se do kraja promatranog razdoblja zbog neopravdanih poskupljenja te reakcija vlasti i oporbe na novonastalu situaciju kao što je prikazano u analizi sadržaja. Ukupna minutaža tema eura i Schengena kretala se od 2 minute i 25 sekundi 8. siječnja, a svoj vrhunac dosegla je 4. siječnja kada je zauzimala 22 minute i 37 sekundi od 52 minute i 1 sekunde tog izdanja Dnevnika. Tog 4. siječnja u središnjem Dnevniku se emitiralo pet priloga, dva javljanja i razgovor s gostom u studiju, sve vezano za temu eura, ponajprije zbog spomenutih poskupljenja uvođenjem eura kao nove valute. Kroz cijelo referentno razdoblje ovom temom se bavilo s brojnim stručnim gostima u studiju i javljanju s terena, u priložima i vizualizacijama u studiju što pokazuje analiza sadržaja.

Tema Schengena najviše se spominjala prvih dana, napose 1. siječnja kada je zauzimala 22,77 posto ukupnog trajanja emisije jer je taj dan bilo najviše priloga, javljanja i reportaža na ovu temu (dva javljanja i dva priloga izričito glede Schengena). Prestala se spominjati 4. siječnja, a ponovno je spomenuta 8. siječnja kada je emitirana izjava ministra unutarnjih poslova Davora Božinovića na ovu temu i prilog s hrvatsko-slovenske granice, tog dana je sadržaj o Schengenu zauzima 6,94 posto.

Ukupno je u ovih 17 dana emitirano 2 sata, 53 minute i 47 sekundi sadržaja vezanog za euro, odnosno 19,43 posto ukupnog trajanja svih Dnevnika u tom razdoblju, sadržaja vezanog za Schengen 38 minuta i 37 sekundi, odnosno 4,32 posto ukupnog trajanja, a sadržaja kojem je tema bila i euro i Schengen 8 minuta i 19 sekundi, odnosno 0,93 posto ukupnog trajanja.

Ukupno trajanje Dnevnika u referentnom razdoblju iznosilo je 14 sati, 54 minute i 17 sekundi.

Kroz tablicu kvalitativnog prikaza analiziranog sadržaja te prikazane grafikone vidimo da se o euru izvještavalo negativnije nego o Schengenu. Sadržaj o Schengenu nije bio prikazan u negativnom svjetlu, dok je neutralno bio prikazan jednom, tj. u 9,09 posto promatranog sadržaja. Pozitivno je prikazan 10 puta, odnosno u 90,91 posto slučajeva. Euro je pak u 36,36 posto slučajeva prikazan negativno, prije svega zbog neopravdanog poskupljenja cijena što se može vidjeti iz analize sadržaja. Tome su pridonijeli analizirani prilozi, ankete građana i

gostovanja u studiju što se može zapaziti u analizi sadržaja. S tim postotkom izjednačen je postotak neutralnog izvještavanja o euru. Pozitivno se o euru izvještavalo u 15 slučajeva, odnosno 27,27 posto od ukupnog postotka.

Analizirano razdoblje smo promatrali i kroz teorije *agenda settinga* i *framinga* koje smo prije istraživanja spomenuli u teorijskom dijelu rada. Glede postavljanja agende, u istraživanju, odnosno analizi sadržaja uviđamo da su sadržaji o euru i Schengenu spominjani većinu promatranog razdoblja u najavnom dijelu središnjeg Dnevnika, kao i da su bili emitirani na samim počecima emisija, od 2. siječnja ponajviše euro zbog situacije s porastom cijena. Često su se sadržaji provlačili i kroz cijelu emisiju pa su bili i posljednji na rasporedu priloga emitiranih u Dnevniku, kao što je slučaj s 1. siječnja kada je većina emisije bila ispunjena sadržajem o euru i Schengenu, ali i 4. siječnja te 8. siječnja kada su posljednji prilozima u emisijama bili posvećen privikavanju na novu valutu itd. Glede uokvirivanja/tumačenja vijesti, odnosno *framinga*, kroz istraživanje (analizu sadržaja) je vidljivo da su novinari/reporteri bili pozitivno usmjereni prema ulasku u Schengen, ali i prema euru na samom početku, ali su tijekom vremena prešli u neutralno ili negativno izvještavanje, a takvi su bili i sami prilozima, odnosno ankete građana. Iz analize sadržaja vidimo da su prvih dana prilozima i ankete građana bili pozitivniji te da su sami građani davali optimističnije odgovore. Nakon 1. siječnja i pozitivnog usmjerenog Dnevnika, od 2. siječnja počelo se izvještavati neutralnije uz negativne priloge vezane za euro radi poskupljenja. Uviđamo i da su od tog dana sve češće prikazivanja ispitivanja građana o novonastaloj situaciji (22 ankete u razdoblju od 2. siječnja do 15. siječnja u odnosu na jednu anketu građana o euru u razdoblju od 30. prosinca do 1. siječnja), a ta ispitivanja bila su dio priloga koji su sadržavali i izjave brojnih političara, i vladajućih i oporbenih, te raznih stručnjaka.

9. Zaključak

Iz svega navedenog može se zaključiti da su hipoteze/pretpostavke o tome da je:

1. Prva hipoteza kako je Hrvatska radiotelevizija u središnjem Dnevniku u razdoblju od 28. prosinca 2022. do 15. siječnja 2023. godine izvještavala negativno o uvođenju eura, djelomično je potvrđena. Naime, prema dobivenim rezultatima kvalitativnog istraživanja analize sadržaja priloga navedenih središnjih Dnevnika očito je kako se u prilozima o euru izvještavalo 36,36

postu negativno te isto toliko priloga izvještavalo je neutralno o euru, što je pak znatno više od priloga koji su u središnjim Dnevnicima izvještavalo pozitivno o euru (27,27 posto).

2. Hrvatska radiotelevizija o ulasku u Schengensko područje u središnjem Dnevniku izvještavala pozitivno u potpunosti potvrđena, jer je kvalitativno istraživanje pokazalo da se o ulasku u Schengensko područje u 90,91 posto slučajeva izvještavalo pozitivno, a u 9,09 posto slučajeva neutralno što nam govori da je ulazak u Schengensko područje prikazan u pozitivnom svjetlu i da je svo ozračje oko tog događaja prožeto pozitivnijim sadržajima od ulaska u eurozonu.

3. Hrvatska radiotelevizija uvođenju eura posvetila više minuta središnjeg Dnevnika nego ulasku Republike Hrvatske u Schengensko područje potvrđena s obzirom na to da je kvantitativno istraživanje pokazalo da je ukupna minutaža sadržaja posvećenog uvođenju eura iznosila 19,43 posto naspram 4,32 posto ukupne minutaže sadržaja posvećenog ulasku u Schengensko područje u odnosu na cjelokupno trajanje Dnevnika u referentnom razdoblju.

4. Hrvatska radiotelevizija sadržaje o euru i Schengenu emitirala na početku Dnevnika potvrđen na temelju analize sadržaja gdje je vidljivo da su teme o uvođenju eura i ulasku u Schengen emitirane u većini slučajeva u najavnom dijelu, kao i prilozi, javljanja i gostovanja vezana za ove teme na početku Dnevnika.

Kao što smo na početku i pretpostavljali, izvještavanje o euru je bilo više negativno nego pozitivno, a o Schengenu većinom pozitivno. Hrvatska radiotelevizija je u svojoj središnjoj informativnoj emisiji ovim dvjema temama posvetila dobar dio minutaže u odabranom razdoblju. Kroz teorije *agenda settinga* i *framinga* mogli smo uvidjeti kako to izgleda u praksi, preko analize izvještavanja o euru i Schengenu u HRT-ovom Dnevniku. Sadržaj o euru i Schengenu u većini slučajeva u ovom razdoblju bio je primaran u ovoj središnjoj informativnoj emisiji, odnosno bio je emitiran u prvim minutama emisije što je pokazatelj *agenda settinga* - gdje se ove teme raspoređuju unutar Dnevnika, odnosno kada će biti emitirane. Isto tako, kroz teoriju *framinga* uviđamo da se o euru i Schengenu izvještavalo na posebne načine. Euro je bio prikazan u negativnijem svjetlu zbog sveopće sumnje oko njega koja je tada bila prisutna u društvu, a napose zbog neopravdanog poskupljenja cijena koje je uslijedilo uvođenjem eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj.

Dobiveni rezultati potvrdili su hipoteze koje smo postavili. Ovakav tip istraživanja nudi mnogobrojne mogućnosti za daljnje istraživanje medija i medijskog izvještavanja, posebice tijekom ovako krucijalnih događaja na unutarnjopolitičkom i vanjskopoličkom planu.

10. Literatura

1. Aruguete, N. (2017). Agenda setting y framing: un debate teórico inconcluso. Preuzeto 28.6.2023. s https://ri.conicet.gov.ar/bitstream/handle/11336/68048/CONICET_Digital_Nro.e93f54a9-9845-4db2-b18f-8a44327ec065_A.pdf?sequence=2&isAllowed=y
2. Britvec, A. (2018). Ekonomsko-politički aspekti pristupanja schengenskom prostoru. *Zbornik sveučilišta Libertas*, 3 (3), 233-249. Preuzeto 13.5.2023. s <https://hrcak.srce.hr/196103/>
3. Butković, H. (2007). Katarina Ott (ur.) Pridruživanje Hrvatske Europskoj uniji: Izazovi sudjelovanja, *Društvena istraživanja*, 16 (4-5 (90-9)), 995-999. Preuzeto 12.5.2023. s <https://hrcak.srce.hr/19176>
4. Chaudhry, N. I., & Ashraf, A. (2012). Agenda setting and framing of elections during Musharraf period in Pakistani print media (1999-2008). *International Journal of Humanities and Social Science*, 2(17), 274-282. Preuzeto 10.7.2023. s http://pu.edu.pk/images/journal/PSR/PDF/2_v1_1_12.pdf
5. Consilium – službene stranice Europskog vijeća (<https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/joining-the-euro-area/convergence-criteria/>) Preuzeto 14.5.2023.
6. Cvitanović, V., & Širanović, P. (2021). Proces zamjene hrvatske kune eurom i očekivani utjecaj na gospodarska kretanja. *Contemporary Issues/Suvremene Teme*, 12(1). Preuzeto 12.5.2023. s https://web.archive.org/web/20220201052652id_/https://hrcak.srce.hr/file/390765
7. Dokić Mrša, S. i Miljević Jovanović, N. (2014). Postavljanje dnevnog reda – bosanskohercegovačka medijska agenda. *In medias res*, 3 (5), 678-691. Preuzeto 10.7.2023. s <https://hrcak.srce.hr/127197>
8. Elezović, A. (2012). O čemu pišu novine? Analiza sadržaja novinskih naslovnica (siječanj–lipanj 2011.). *Medijska istraživanja: znanstveno-stručni časopis za novinarstvo i medije*, 18(1), 61-88. Preuzeto 12.7.2023. s <https://hrcak.srce.hr/file/127110>
9. Entman, R. M. (2007). Framing bias: Media in the distribution of power. *Journal of communication*, 57(1), 163-173. Preuzeto 11.7.2023. s https://www.researchgate.net/profile/Ali-Ammar-3/post/Can_anyone_refer_me_an_article_about_framing_and_different_slants_that_are_used_to_show_the_way_issues_are_depicted/attachment/59d63c00c49f478072ea795d/AS%3A273746521198597%401442277664523/download/framing_bias-media_in_the_distribution_of_power.pdf
10. Freeland, A. M. (2012). Second level agenda setting: An overview of second-level agenda setting and framing. *Unpublished manuscript*, University of Northern Texas. Preuzeto 11.7.2023. s https://www.academia.edu/download/31165390/Paper_SecondLevelAgendaSettingTheory.pdf
11. Field, A., Kliger, D., Wintner, S., Pan, J., Jurafsky, D., & Tsvetkov, Y. (2018). Framing and agenda-setting in Russian news: a computational analysis of intricate political strategies. Preuzeto 11.7.2023. s <https://arxiv.org/pdf/1808.09386>

12. Ivanković, M. (2012). Daily Newspapers and Public Opinion on the EU and Croatian Integration Process – An Agenda Setting Perspective. *Medijske studije*, 3 (5), 19-32. Preuzeto 3.5.2023. s <https://hrcak.srce.hr/95266>
13. Jakopović, H. i Mikelić Preradović, N. (2016). Identifikacija online imidža organizacija temeljem analize sentimenta korisnički generiranog sadržaja na hrvatskim portalima. *Medijska istraživanja*, 22 (2), 63-82. <https://doi.org/10.22572/mi.22.2.4>
14. Kardum, T. (2021). Medijska pristranost? Izbori u Hrvatskoj 1990. u hrvatskom tisku. *Časopis za suvremenu povijest*, 53 (2), 405-438. Preuzeto 10.7.2023. s <https://doi.org/10.22586/csp.v53i2.14993>
15. Lojić, S. (2018). Europska unija - od ideje do osnivanja. *Pleter: Časopis udruge studenata povijesti*, 2. (2.), 213-231. Preuzeto 4.5.2023. s <https://hrcak.srce.hr/247448>
16. Manić, Ž. (2017). Analiza sadržaja u sociologiji. Beograd: Čigoja štampa. Preuzeto 31.8.2023. s https://www.delfi.rs/_img/artikli/2021/04/zeljka_manic_analiza-sadrzaja.pdf
17. Manzoor, S., Safdar, A., & Khan, M. A. (2019). Application of Agenda-setting, Framing and Propaganda during News Production Process. *Pakistan Social Sciences*. Preuzeto 10.7.2023. s <https://pssr.org.pk/issues/v3/2/application-of-agenda-setting-framing-and-propaganda-during-news-production-process.pdf>
18. McCombs, M., & Valenzuela, S. (2007). The agenda-setting theory. *Cuadernos de información*, (20), 44-50. Preuzeto 5.5.2023. s <https://www.redalyc.org/pdf/971/97120369004.pdf>
19. Ministarstvo financija Republike Hrvatske – službene internetske stranice (<https://mfin.gov.hr/>), preuzeto 8.5.2023. s <https://vlada.gov.hr/print.aspx?id=35610&url=print>
20. Ministarstvo financija Republike Hrvatske – službene internetske stranice, preuzeto 8.5.2023. <https://mfin.gov.hr/vijesti/pocela-proizvodnja-hrvatskih-eurokovanica-kao-dio-eurozone-bit-cemo-zasticeniji-u-nosenju-s-izazovima/3328>
21. Ministarstvo unutarnjih poslova <https://mup.gov.hr/>
<https://mup.gov.hr/o-nama-9/mup-i-eu/schengen/282172>
22. Moy, P., Tewksbury, D., & Rinke, E. M. (2016). Agenda-setting, priming, and framing. *The international encyclopedia of communication theory and philosophy*, 1-13. Preuzeto 12.7.2023. s <https://osf.io/x8f26/download>
23. Nowak, E., & Riedel, R. (2010). Agenda setting, priming, framing—TV news in Poland during election campaigns 2005 and 2007. *Comparative analysis. Central European Journal of Communication*, 3(2) (5), 237-252. Preuzeto 12.7.2023. s <https://bibliotekanauki.pl/articles/471105.pdf>
24. Pejaković-Đipić, S. (2018). Schengenski informacijski sustav–„čuvar” schengenskog područja. *Zagrebačka pravna revija*, 7(2), 29-55. Preuzeto 17.4.2023. s <https://hrcak.srce.hr/218295>
25. Peruško, Z. (2008). (Ne)pristranost u predizbornoj kampanji na hrvatskim televizijama: ravnoteža i raznolikost. *Medijska istraživanja*, 14 (2), 5-34. Preuzeto 9.6.2023. s <https://hrcak.srce.hr/31318>
26. Portal Dnevnik.hr

- (<https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/odzvonilo-granicama-i-putovnicama-hrvatske-je-usla-u-najvece-podrucje-bez-granica-na-svijetu---757989.html>) Preuzeto 10.7.2023.
27. Portal Večernji list (<https://www.vecernji.hr/>) Preuzeto 27.4.2023. s <https://www.vecernji.hr/vijesti/hrvatska-u-eurozoni-i-schengenu-u-zagreb-stize-vonder-leyen-1646075>
 28. Portal Novi list (<https://www.novolist.hr/>) Preuzeto 20.4.2023. s <https://www.novolist.hr/novosti/licemjerna-tvrđava-europa-slovenija-nakon-medijskog-spektakla-proglasila-tajnim-plan-micanja-zilet-zice-s-granice/>
 29. Review, 3(2), 213-228. Preuzeto 8.6.2023. s <https://pssr.org.pk/issues/v3/2/application-of-agenda-setting-framing-and-propaganda-during-news-production-process.pdf>
 30. Rossetto, G. P. N., & Silva, A. M. (2012). Agenda-setting e Framing: detalhes de uma mesma teoria?. *Intexto*, (26), 98-114. Preuzeto 10.7.2023. s <https://www.academia.edu/download/85870802/303961020.pdf>
 31. Rudolf ml., D. i Vrdoljak, I. (2005). The European Union and the Republic of Croatia. *Adrias*, (12), 191-191. Preuzeto 31.8.2023. s <https://hrcak.srce.hr/35643>
 32. Sevenans, J., & Vliegthart, R. (2016). Political agenda-setting in Belgium and the Netherlands: The moderating role of conflict framing. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 93(1), 187-203. Preuzeto 12.7.2023. s <https://medialibrary.uantwerpen.be/oldcontent/container2608/files/Sevenans%20%20Vliegthart%202015.pdf>
 33. Službena internetska stranica Vlade Republike Hrvatske i Hrvatske narodne banke za uvođenje eura u Hrvatskoj (<https://euro.hr/>)
 34. Službene internetske stranice Europske unije https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/conditions-membership_hr Preuzeto 17.4.2023.
 35. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures_hr
 36. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget_hr
 37. Službene internetske stranice Europske središnje banke (https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ecb.pr200710_1~88c0f764e7.en.html) Pristupljeno 16.4.2023.
 38. Službene internetske stranice Europske unije (https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/benefits_hr) Pristupljeno 7.6.2023.
 39. Službene internetske stranice Vlade Republike Hrvatske (<https://vlada.gov.hr/vijesti/euroskupina-preporucuje-ulazak-hrvatske-u-europodrucje/35610>) Pristupljeno 16.4.2023.
 40. Službene internetske stranice Vlade Republike Hrvatske (<https://vlada.gov.hr/vijesti/puna-primjena-schengenske-pravne-stecevine-u-devet-medjunarodnih-zracnih-luka-u-hrvatskoj/38032>) Pristupljeno 7.6.2023
 41. Službene internetske stranice Vlade Republike Hrvatske (<https://vlada.gov.hr/vijesti/schengen-i-eurozona-nakon-1-sijecnja-za-hrvatsku-nista-vise-nije-isto/37600>) Pristupljeno 7.6.2023.
 42. Službene internetske stranice Vlade Republike Hrvatske

- (<https://vlada.gov.hr/vijesti/maric-nastavljamo-s-ispunjavanjem-svih-obveza-2023-realna-je-godina-za-uvodjenje-eura/32916>)
43. Službeni servis Hrvatske radiotelevizije gledanja na zahtjev (<https://enz.hrt.hr/>)
 44. Šaranović, N. B. (2015). O jednoj inicijativi: „Duša za Evropu” između norme i stvarnosti. *Humanističke studije*, (1), 183-193. Preuzeto 31.8.2023. s [http://humanistickestudije.me/wp-content/uploads/arhiva/broj1/1-2015\(11\).pdf](http://humanistickestudije.me/wp-content/uploads/arhiva/broj1/1-2015(11).pdf)
 45. Takeshita, T. (1997). Exploring the media’s roles in defining reality: From issue-agenda setting to attribute-agenda setting. *Communication and democracy: Exploring the intellectual frontiers in agenda-setting theory*, 15-27. Preuzeto 6.7.2023. s https://www.academia.edu/download/35177548/Takeshita1997From_issue-agenda_setting_to_attribute-agenda_setting.pdf
 46. Tišma, S., Samardžija, V., & Jurlin, K. (2012). Hrvatska i Europska unija. Prednosti i izazovi članstva, Institut za međunarodne odnose, Zagreb. Preuzeto 18.4.2023. s <https://hrcak.srce.hr/103273>
 47. Tsur, O., Calacci, D., & Lazer, D. (2015, July). A frame of mind: Using statistical models for detection of framing and agenda setting campaigns. In *Proceedings of the 53rd Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics and the 7th International Joint Conference on Natural Language Processing (Volume 1: Long Papers)* (pp. 1629-1638). Preuzeto 10.6.2023. s <https://aclanthology.org/P15-1157.pdf>
 48. Weaver, D., McCombs, M., & Shaw, D. L. (2004). Agenda-setting research: Issues, attributes, and influences. *Handbook of political communication research*, 257, 257-80. Preuzeto 12.6.2023. s [https://www.academia.edu/download/14198752/Handbook_of_Political_Communication_Research_\(LEAs_Communication_Series\).pdf#page=276](https://www.academia.edu/download/14198752/Handbook_of_Political_Communication_Research_(LEAs_Communication_Series).pdf#page=276)
 49. Wolfe, M., Jones, B. D., & Baumgartner, F. R. (2013). A failure to communicate: Agenda setting in media and policy studies. *Political Communication*, 30(2), 175-192. Preuzeto 10.6.2023. s https://www.academia.edu/download/43569555/A_Failure_to_Communicate_Agenda_Setting_in_Media_and_Policy_Studies.pdf